

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ Αρ. Φύλλου 722

19 Μαΐου 1999

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Έκθεση πεπραγμένων του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης έτους 1998.

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 15 § 5 του νόμου 2644/1998, το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιο-τηλεόρασης συντάσσει μέχρι την 31η Μαρτίου κάθε έτους έκθεση πεπραγμένων για το προηγούμενο έτος, την οποία υποβάλλει προς τον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο της Βουλής και τον Υπουργό Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.

Η έκθεση πεπραγμένων για το προηγούμενο έτος 1998 έχει ως ακολούθως.

Ι. ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ, ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΡ

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (στο εξής: ΕΣΡ) αποτελεί ανεξάρτητη διοικητική αρχή επιφορτισμένη με τη διοικητική εποπτεία των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης (ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών) και τον έλεγχο της τήρησης του νόμου από αυτά στο χώρο λειτουργίας τους.

1. Το νομικό καθεστώς του ΕΣΡ

Το ΕΣΡ ιδρύθηκε με το νόμο 1866/1989 περί «Ίδρυση(ς) Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και παροχή(ς) αδειών για την ίδρυση και λειτουργία τηλεοπτικών σταθμών». Πολλές από τις διατάξεις του νόμου αυτού που αφορούν το ΕΣΡ έχουν έκτοτε τροποποιηθεί με διατάξεις μεταγενέστερων νομοθετημάτων, τα σπουδαιότερα από τα οποία είναι σήμερα ο νόμος 2173/1993 περί «Ανασυγκρότηση(ς) του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (κλπ.)», ο νόμος 2328/1995 για το «Νομικό καθεστώς της ιδιωτικής τηλεόρασης και της τοπικής ραδιοφωνίας (κλπ.)» και ο νόμος 2644/1998 «Για την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών (κλπ.)». Το ΕΣΡ αφορούν επίσης άμεσα, μεταξύ άλλων, τα Προεδρικά Διατάγματα 213/1995 για την «Οργάνωση και λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και της Γραμματείας του κλπ.» και 310/1996 «Για τον έλεγχο της διαφάνειας στον ευρύτερο χώρο των Μ.Μ.Ε.».

Από τις προαναφερθείσες ρυθμίσεις προκύπτει ο χαρακτήρας του ΕΣΡ ως μιας διοικητικής αρχής υπαγόμενης στην εποπτεία του Υπουργείου Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, η οποία περιβάλλεται με μεγάλο βαθμό ανεξαρτησίας. Η ανεξαρτησία αυτή συνίσταται πρωτίστως αφενός στο ότι ως προς το σύνολο των δραστηριοτήτων του το ΕΣΡ υπόκειται μόνο στον έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεών του από τον Υπουργό Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και αφετέρου στο ότι τα μέλη του, από τη στιγμή που διορίζονται, δεν υπόκεινται σε κανενός είδους δεσμεύσεις περα του Συντάγματος και των νόμων και δεν μπορούν να αντικατασταθούν μέχρι τη λήξη της θητείας τους.

Η θεσμική αυτή θέση και ανεξαρτησία του ΕΣΡ συνδέεται στενά με το χαρακτήρα του ως εκφραστή της κοινωνίας των πολιτών. Κοινωνία των πολιτών αποκαλείται το σύνολο των πολιτών θεωρούμενο από τη σκοπιά του δημόσιου εκείνου χώρου όπου διενεργείται η ανταλλαγή απόψεων και σχηματίζονται οι γνώμες των πολιτών γύρω από τα πολιτικά, ηθικά και πολιτιστικά αγαθά που κρίνονται άξια να προστατεύονται και να προάγονται κατά τη συλλογική διαμόρφωση της κοινωνικής συμβίωσης. Ο χώρος αυτός της «δημόσιας χρήσης του λόγου» διακρίνεται αφενός από τον πολιτειακό χώρο των ποικίλων κρατικών δραστηριοτήτων και αφετέρου από την ιδιωτική κοινωνία και οικονομία και αποτελεί το υπόβαθρο, επί του οποίου λειτουργεί η δημοκρατία. Είναι προφανές ότι στο χώρο αυτό κινούνται και ασκούν επιρροή τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και μεταξύ αυτών εξαιρετικά σημαντική και προέχουσα θέση κατέχουν το ραδιόφωνο και η τηλεόραση. Το ΕΣΡ, με τις εποπτικές-ρυθμιστικές και κατασταλτικές αρμοδιότητές του, είναι επιφορτισμένο με την προάσπιση της ακώλυτης λειτουργίας αυτού του χώρου. Κατά τούτο έχει ανάγκη μιας θεσμικής ανεξαρτησίας που να εκφράζει τη σχετική αυτονομία της κοινωνίας των πολιτών τόσο απέναντι στην κρατική εξουσία όσο και απέναντι σε ιδιωτικές δυνάμεις και επιρροές ικανές να παραμορφώσουν την τόσο κρίσιμη γιά τη δημοκρατία μας λειτουργία της.

2. Η αποστολή του ΕΣΡ

Η αποστολή του ΕΣΡ συνδέεται στενά με τις επιταγές του Συντάγματος, της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ελληνικής νομοθεσίας, που απαιτούν από τα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης να λειτουργούν με συνείδηση της κοινωνικής σημασίας του ενημερωτικού, ψυχαγωγικού και μορφωτικού τους έργου και με

σεβασμό του δημοκρατικού πολιτεύματος και των δικαιωμάτων των πολιτών. Ήδη από το άρθρο 15 του Συντάγματος θεσπίζεται το καθήκον των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών να υπηρετούν την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων καθώς και των προϊόντων λόγου και τέχνης, κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται επίσης η ποιοτική στάθμη των εκπομπών που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή τους και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας. Παράλληλα προς την προστασία των αγαθών αυτών που επιβάλλει το άρθρο 15 του Συντάγματος, κατά τη λειτουργία των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών οφείλει να επιδεικνύεται σεβασμός και σε άλλα αγαθά που προστατεύονται από τις λοιπές συνταγματικές διατάξεις και, κατ' εξειδίκευσή τους, από την ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία. Τα αγαθά αυτά είναι η ελευθερία του λόγου και του τύπου, η ελευθερία του στοχασμού και της θρησκευτικής συνείδησης, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η προσωπικότητα, ο ιδιωτικός βίος και η τιμή και υπόληψη των πολιτών, η πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, η ελευθερία της επαγγελματικής και οικονομικής δραστηριότητας και του ανταγωνισμού κ.ά.

Η επιτασσόμενη από την έννομη τάξη μας προστασία των παραπάνω αγαθών προδιαγράφει και τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες του ΕΣΡ. Τα καθήκοντα και αρμοδιότητες του ΕΣΡ μπορούν να καταταχθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: (α) καθήκοντα-αρμοδιότητες διοικητικής εποπτείας, (β) καθήκοντα-αρμοδιότητες ελέγχου περιεχομένου των εκπομπών και (γ) καθήκοντα-αρμοδιότητες προγραμματισμού και επικοινωνίας. Ειδικότερα:

(α) Στην κατηγορία των καθηκόντωναρμοδιοτήτων διοικητικής εποπτείας ανήκουν ιδίως

• η έκφραση σύμφωνης γνώμης για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού ή παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών η εκφραζόμενη γνώμη περιλαμβάνει τόσο εκτιμήσεις συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων όσο και εκτιμήσεις σκοπιμότητας (οικονομική βιωσιμότητα, πληρότητα προγράμματος κ.ά.)

• ο έλεγχος της διαφάνειας των ιδιοκτησιακών σχέσεων στις επιχειρήσεις που λειτουργούν ραδιοφωνικούς ή τηλεοπτικούς σταθμούς ή παρέχουν τις ως άνω συνδρομητικές υπηρεσίες, ο έλεγχος των μεταβιβάσεων ολόκληρων ή μέρους των επιχειρήσεων αυτών και γενικότερα κάθε μεταβολής ιδιοκτησιακών σχέσεων που τις αφορούν, η τήρηση μητρώου διαφάνειας για τα ζητήματα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των παντός είδους επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον ραδιοτηλεοπτικό χώρο, καθώς και ο έλεγχος της τυχόν κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης από επιχειρήσεις παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών ή παραγωγής και διαχείρισης προγραμμάτων

• ο έλεγχος της τήρησης των τεχνικών προδιαγραφών (συχνότητα, ένταση, τοπικά όρια εκπομπής κλπ.) λειτουργίας των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών που έχουν καθοριστεί για τον καθένα από αυτούς στην άδεια λειτουργίας τουΧ σημειωτέον ότι ο έλεγχος αυτός αφορά μόνο τους σταθμούς που λειτουργούν νόμιμα, ενώ για τους σταθμούς που λειτουργούν παράνομα το ΕΣΡ δεν έχει καμία αρμοδιότητα ελέγχου ή παρέμβασης ώστε να παύσει η λειτουργία τους

• ο έλεγχος σεβασμού των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων επί των μεταδιδόμενων από τους σταθμούς πνευματικών και καλλιτεχνικών έργων και παραστάσεων/εκτελέσεών τους, σε όση έκταση αναθέτει ο νόμος στο ΕΣΡ τον έλεγχο αυτό

• ο έλεγχος των μεταδιδόμενων δωρεάν από τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς κοινωνικών μηνυμάτων

• η συνεργασία με τις εταιρείες που διενεργούν έρευνες ραδιοτηλεοπτικής αγοράς και ιδίως μετρήσεις ακροαματικότητας και τηλεθέασης, με στόχο τη διαμόρφωση ακριβούς εικόνας του τμήματος της αγοράς που αφορά τα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης

• ο λοιπός έλεγχος νομιμότητας, που αφορά την τήρηση ενός πλήθους ειδικών όρων που θέτει ο νόμος για τη λειτουργία των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών επιχειρήσεων, όπως είναι ιδίως διάφορες υποχρεώσεις καταβολής τελών, διάθεσης ποσοστού των ετήσιων κερδών τους στο δημόσιο και σε ν.π.δ.δ. για παραγωγή ταινιών, κάλυψης ορισμένου ποσοστού εκπομπών με προγράμματα ευρωπαϊκής και ελληνικής παραγωγής κ.ο.κ.

(β) Στην κατηγορία των καθηκόντωναρμοδιοτήτων ελέγχου του περιεχομένου των εκπομπών, ο οποίος είναι τόσο προληπτικός όσο και κατασταλτικός-κυρωτικός, ανήκουν ιδίως

• ο έλεγχος των ενημερωτικών εκπομπών ως προς το αν τηρούν τις αρχές της αντικειμενικής, ισότιμης, πλήρους, μετριοπαθούς και αξιόπιστης μετάδοσης των πληροφοριών και των ειδήσεων, με τρόπο που να αναδεικνύει τον πλουραλισμό των απόψεων, να σέβεται τα πρόσωπα που τις εκφράζουν και να προάγει τον δημοκρατικό διάλογο

• ο έλεγχος των πάσης φύσεως (ενημερωτικών, ψυχαγωγικών και λοιπών) εκπομπών ως προς το αν τηρούν τους κανόνες προστασίας των ανηλίκων τόσο κατά την παρουσίασή τους σ' αυτές όσο και με την αποφυγή έκθεσής τους σε βίαια, πορνογραφικά ή άλλα θεάματα ικανά να θέσουν σε κίνδυνο τη σωματική, πνευματική και ηθική τους ανάπτυξη

• ο έλεγχος των πάσης φύσεως εκπομπών ως προς το αν εκπληρούν τις υποχρεώσεις σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, του προσωπικού πόνου, του ιδιωτικού βίου, της προσωπικότητας, τιμής και υπόληψης των πολιτών και αν τηρούν το καθήκον επανόρθωσης όταν τους ζητηθεί από τους θιγομένους

• ο έλεγχος των πάσης φύσεως εκπομπών ως προς το αν σέβονται τις ειδικές κατηγορίες προσώπων για τις οποίες υπάρχει κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού και ιδίως αν τηρούν την υποχρέωσή τους να αποφεύγουν την διάδοση ή ενίσχυση τυχόν αισθημάτων ξενοφοβίας και ρατσισμού

• ο έλεγχος της μετάδοσης διαφημίσεων τόσο ως προς την τήρηση των νόμιμων χρονικών ορίων και του αριθμού των επιτρεπόμενων ανά είδος εκπομπής διακοπών όσο και ως προς την τήρηση των κανόνων και περιορισμών περιεχομένου των διαφημιστικών μηνυμάτων

• η συνεργασία με τις εταιρείες που διενεργούν έρευνες ραδιοτηλεοπτικής αγοράς και ιδίως μετρήσεις ακροαματικότητας και τηλεθέασης με στόχο τη διευκόλυνση της παρακολούθησης της τήρησης των όρων του νόμου ως προς τον διαφημιστικό χρόνο

• η λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων για την εξασφάλιση υψηλής ποιοτικής στάθμης των εκπομπών και της πολιτιστικής ανάπτυξης της χώρας

(γ) Στην κατηγορία των καθηκόντων-αρμοδιοτήτων προγραμματισμού και επικοινωνίας ανήκει ιδίως

• η διατύπωση προτάσεων προς τη Βουλή (Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας) και προς το Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για τη θέσπιση νομοθετημάτων ή τη λήψη διοικητικών μέτρων προς καλύτερη επίτευξη των στόχων και λυσιτελέστερη προστασία των αγαθών που επιτάσσουν το Σύνταγμα και οι νόμοι του κράτους

• η σύνταξη ή ανάθεση ερευνών και μελετών (κοινωνιολογικών, νομικών, τεχνικών κ.ά.) και η συνεργασία με ΑΕΙ και ερευνητικά ινστιτούτα για την καλύτερη γνώση του ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού πεδίου και των αναγκών ρυθμιστικής παρέμβασης τόσο στη χώρα μας όσο και διεθνώς και η διοργάνωση συναφών επιστημονικών εκδηλώσεων

• η συνεργασία με τις αντίστοιχες ελεγκτικές αρχές ξένων χωρών και ιδίως των εταίρων μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η συμμετοχή σε επιτροπές της Ένωσης, σε διεθνείς συναντήσεις συντονιστικών οργάνων των ελεγκτικών αρχών, η συμμετοχή και διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων σε θέματα απτόμενα του ραδιοτηλεοπτικού χώρου και της εποπτείας του, η ενημέρωση για τις τεχνολογικές εξελίξεις και τα ανακύπτοντα νέα ρυθμιστικά προβλήματα

• η δημιουργία δικτύων επικοινωνίας για θέματα εποπτείας και ελέγχου των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης

• η επικοινωνία με την κοινωνία των πολιτών, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών για τα δικαιώματά τους απέναντι στα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, η γνωστοποίηση του έργου του ΕΣΡ στο ευρύ κοινό, η πρόσκλησή του σε συνεργασία για την αντιμετώπιση προβλημάτων του ραδιοτηλεοπτικού χώρου κ.ά.

3. Θεσμικές μεταβολές κατά το 1998

Η σπουδαιότερη θεσμική μεταβολή του νομικού καθεστώτος του ΕΣΡ κατά το 1998 επήλθε με την ψήφιση και θέση σε ισχύ του νόμου 2644/1998 «Για την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών (κλπ.)». Ο νόμος αυτός αφενός τροποποίησε κατά ριζικό τρόπο τις ρυθμίσεις του νόμου 2328/1995 για την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών και διηύρυνε τις αρμοδιότητες του ΕΣΡ, το οποίο πλέον, με εξαίρεση την παροχή τέτοιων υπηρεσιών από θυγατρική εταιρεία της ΕΡΤ Α.Ε., αποκτά την αρμοδιότητα του τυπικού και ουσιαστικού ελέγχου των υποβαλλόμενων αιτήσεων για χορήγηση σχετικής άδειας και εκφράζει τη σύμφωνη γνώμη του προς τον Υπουργό Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ο οποίος χορηγεί την άδεια. Αφετέρου, ο ίδιος νόμος περιέλαβε στα άρθρα του 15 και 16 ορισμένες σημαντικές γενικές ρυθμίσεις για το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, οι οποίες είτε αναβαθμίζουν τον θεσμικό του ρόλο είτε του παρέχουν πρόσθετες διευκολύνσεις για την επιτέλεση του έργου του.

Οι γενικές αυτές ρυθμίσεις περιλαμβάνουν ιδίως την αύξηση της ανεξαρτησίας του ΕΣΡ κατά την άσκηση της κυρωτικής του λειτουργίας, εφόσον το Συμβούλιο μπορεί να επιλαμβάνεται υποθέσεων και χωρίς παραγγελία του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, ενώ παράλληλα οι κυρωτικές του επεμβάσεις δεν αποτελούν πλέον, όπως συνέβαινε βάσει του νόμου 2328/1995, απλώς έκφραση (σύμφωνης) γνώμης προς τον Υπουργό Τύπου, ο οποίος και επιβάλλει τις κυρώσεις, αλλά κανονικές αποφάσεις, ως προς τις οποίες ο Υπουργός ασκεί μόνο έλεγχο νομιμότητας. Αναβάθμιση του θεσμικού ρόλου του ΕΣΡ αποτελεί επίσης η μεταρρύθμιση των διατάξεων που αφορούν τις διοικητικές κυρώσεις που μπορούν να επιβληθούν στους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς για παραβιάσεις της νομοθεσίας που διέπει τη λειτουργία τους. Το νέο σύστημα κυρώσεων είναι πολύ πιο εύκαμπτο από το παλαιό και εισάγει και νέες μορφές κυρώσεων που διευκολύνουν την άσκηση της ελεγκτικής αρμοδιότητας του ΕΣΡ, όπως είναι ιδίως η δυνατότητα διακοπής συγκεκριμένων εκπομπών ή οι λεγόμενες ηθικές κυρώσεις, δηλαδή η υποχρέωση μετάδοσης μηνυμάτων με περιεχόμενο καθοριζόμενο από την κυρωτική απόφαση. Πάντως από την άλλη πλευρά ο νέος νόμος περιέχει και ρυθμίσεις που μάλλον δυσκόλεψαν τη λειτουργία του ΕΣΡ, όπως για παράδειγμα η διάταξη που απαιτεί την ακρόαση των σταθμών που καλούνται σε κυρωτική διαδικασία υποχρεωτικά από την Ολομέλεια του Συμβουλίου, καταργώντας την ως τώρα δυνατότητα να εμφανίζονται απλώς ενώπιον κλιμακίου του.

Νέες ρυθμίσεις, που παρέχουν προς το ΕΣΡ πρόσθετες διευκολύνσεις προς επιτέλεση του έργου του, είναι ιδίως οι διατάξεις που αφορούν το προσωπικό καθεστώς του Προέδρου του, την αποζημίωση και διάφορα ασυμβίβαστα των μελών του και προ παντός τη δυνατότητα του Συμβουλίου να προσλαμβάνει επιστημονικό προσωπικό με νέες, ταχύτατες διαδικασίες και υπό όρους που καθιστούν τις θέσεις αυτές ιδιαίτερα ελκυστικές σε νέους επιστήμονες διαθέτοντες εξαιρετικά προσόντα και ως εκ τούτου περιζήτητους στην αγορά εργασίας.

4. Η συγκρότηση και εσωτερική οργάνωση του ΕΣΡ

α. Το ΕΣΡ συνέχισε και κατά τους πρώτους μήνες του 1998 να λειτουργεί με τη σύνθεση που είχε οριστεί με την υπ' αριθ. 10483/10.6.1997 απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για «Συγκρότηση Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης», ήτοι με:

αα) τον Γεώργιο Κασιμάτη, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, ως Πρόεδρο και τον Αντώνιο Μανιτάκη, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ως αναπληρωτή του

ββ) τους Παύλο Σούρλα, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, Ριχάρδο Σωμερίτη, δημοσιογράφο, Ευαγγελία Βαρνάβα-Σκούρα, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και Κωνσταντίνο Ρέμελη, Αναπληρωτή Καθηγητή Πανεπιστημίου Θράκης ως τακτικά μέλη, με αναπληρωματικά μέλη τους Κωνσταντίνο Παττακό, Δήμαρχο Χαλανδρίου, Χρήστο Οικονόμου, δημοσιογράφο, Βάσω Αρτινοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου, και Δημήτρη Δρούγκα, οικονομολόγο,

γγ) τους Τίτο Αθανασιάδη, δημοσιογράφο, και Ιάσωνα Μοσχοβίτη, δημοσιογράφο, ως τακτικά μέλη, με αναπληρωτικά μέλη τους Αντώνη Μακρυδημήτρη, Αναπληρωτή Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών, και Νίκο Κουλούρη, δικηγόρο,

δδ) τον Ναούμ Κοψίδη, οικονομολόγο, ως τακτικό μέλος, με αναπληρωματικό μέλος τον Παύλο Αλέπη, δημοσιογράφο,

εε) τον Λαοκράτη Βάσση, εκπαιδευτικό, ως τακτικό μέλος, με αναπληρωματικό μέλος τον Νίκο Καϊμάκη, ηλεκτρολόγο μηχανολόγο.

Κατά τη διάρκεια του έτους σημειώθηκαν ωστόσο μεταβολές στη σύνθεση του Συμβουλίου. Την 8.7.1998 υπέβαλε την παραίτησή του ο Πρόεδρος του ΕΣΡ Καθηγητής Γεώργιος Κασιμάτης. Εξ άλλου τον Οκτώβριο υπέβαλε την παραίτησή του το τακτικό μέλος Κωνσταντίνος Ρέμελης.

Νέος Πρόεδρος του ΕΣΡ διορίστηκε με απόφαση του Υπουργού Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης από 12.8.1998 ο Καθηγητής Παύλος Σούρλας, ώς τότε τακτικό μέλος του Συμβουλίου. Ώς το τέλος του έτους δεν είχαν ακόμη οριστεί νέα μέλη σε πλήρωση των δύο θέσεων τακτικών μελών που κενώθηκαν με την παραίτηση του Κ. Ρέμελη και τον διορισμό του Π. Σούρλα ως νέου Προέδρου.

β. Προς αποτελεσματικότερη εκπλήρωση της αποστολής του, το ΕΣΡ έκανε ευρύτατη χρήση των δυνατοτήτων που του παρέχει ο νόμος να συγκροτήσει κλιμάκια και επιτροπές και να κατανείμει τις εργασίες του είτε για την προετοιμασία των αποφάσεων της Ολομέλειας είτε, στις περιπτώσεις που το επιτρέπει ο νόμος, για λήψη αποφάσεων απευθείας από τα κλιμάκια αυτά. Στο θέμα της εξέτασης των αιτήσεων για χορήγηση άδειας λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών λεκανοπεδίου Αττικής (βλ. κατωτ.) το ΕΣΡ έκανε επίσης χρήση της δυνατότητας που του παρέχει ο νόμος να λειουργήσει με το σχήμα της «παράλληλης σύνθεσης» (δηλαδή με τα αναπληρωματικά του μέλη ως τακτικά και με την προεδρία του Αναπληρωτή Προέδρου, κατά το άρθρο 6 § 6 του π.δ. 213/1995) για την ταχύτερη ολοκλήρωση της πρώτης φάσης της εξέτασης των φακέλων ως προς τη συνδρομή των νόμιμων προϋποθέσεων. Κατά μήνα Σεπτέμβριο το Συμβούλιο, αξιοποιώντας και την εμπειρία της ώς τότε λειτουργίας του, προέβη σε αναδιάταξη των κλιμακίων και επιτροπών του, που διαμορφώθηκαν τελικά ως εξής: Κλιμάκιο τήρησης κανόνων δεοντολογίας, εξέτασης παραπόνων πολιτών και ελέγχου διαφημιστικού χρόνου, Κλιμάκιο διαφάνειας και δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, Επιτροπή κοινωνικών μηνυμάτων, Επιτροπή αναθεώρησης κωδίκων δεοντολογίας, Επιτροπή επεξεργασίας οργανισμού και εσωτερικού κανονισμού, Επιτροπή οργάνωσης γραφείου επικοινωνιών, Επιτροπή για τη συνδρομητική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

II. ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Προς σχηματισμό μιας κατά το δυνατό πλήρους εικόνας των πεπραγμένων του ΕΣΡ κατά το παρελθόν έτος 1998 και του τρόπου με τον οποίο ανταποκρίθηκε στα καθήκοντά του και άσκησε τις αρμοδιότητές του, αναγκαία είναι η πρόταξη μιας συνοπτικής παρουσίασης της κατάστασης στην οποία βρίσκεται από οργανωτική άποψη, και ιδίως από άποψη στελέχωσης και υλικοτεχνικού εξοπλισμού του. Στα επόμενα, στις αντίστοιχες δύο ενότητες, θα αναφερθούν ξεχωριστά τα βήματα που έγιναν εντός του 1998 στους δύο αυτούς τομείς.

1. Στελέχωση

α. Ένα από τα βασικότερα προβλήματα του ΕΣΡ, καθ' όλα τη μέχρι σήμερα διάρκεια της λειτουργίας του, υπήρξε η μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ της έκτασης και της σπουδαιότητας των αρμοδιοτήτων του αφενός και της ένδειάς του σε στελεχιακό δυναμικό αφετέρου. Πριν από όλα πρέπει να επισημανθεί, ότι το ΕΣΡ δεν διαθέτει οργανισμό, δηλαδή δεν υπάρχει ολοκληρωμένη νομοθετική πρόβλεψη της διοικητικής του διάρθρωσης και των οργανικών θέσεων που πρέπει να κατανέμονται σε καθεμία από τις υπηρεσίες του. Υπάρχουν μόνο αποσπασματικές ρυθμίσεις, οι σπουδαιότερες από τις οποίες έχουν θεσπιστεί σχετικά πρόσφατα και περιλαμβάνονται ιδίως στα π.δ. 213/1995 και 310/1996, που προβλέπουν την οργάνωση της Γραμματείας του ΕΣΡ. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα δύο αυτά π.δ. η Γραμματεία του ΕΣΡ είναι δημόσια υπηρεσία και διαρθρώνεται σε τρία τμήματα: το Τμήμα Διοίκησης, το Τμήμα Ραδιοτηλεοπτικών Εκπομπών και το Τμήμα Ελέγχου Διαφάνειας. Της υπηρεσίας προΐσταται Γραμματέας και το προσωπικό της συγκροτείται με υπαλλήλους από αποσπάσεις από το Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ, από άλλα Υπουργεία, δημόσιες υπηρεσίες, την ΕΡΤ Α.Ε. και το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, καθώς και με την πρόσληψη 27 ειδικών επιστημόνων με συμβάσεις εργασίας αορίστου ή ορισμένου χρόνου.

Σήμερα το ΕΣΡ απασχολεί μόνο 13 άτομα. Από αυτά 5 είναι διατεθειμένα από το Υπουργείο Τύπου και Μαζικής Ενημέρωσης και 8 είναι αποσπασμένα από την ΕΡΤ Α.Ε. Από αυτά 6 στελεχώνουν τη διοίκηση του ΕΣΡ, 2 ασχολούνται με τις δημόσιες σχέσεις του Συμβουλίου, 2 απασχολούνται στο Τμήμα Ραδιοτηλεοπτικών Εκπομπών και 1 καλύπτει τις ανάγκες της οικονομικής διαχείρισης, ενώ 2 δημοσιογράφοι στελεχώνουν το Γραφείο Τύπου του Συμβουλίου.

Το γεγονός ότι το ΕΣΡ να λειτουργεί ώς τώρα μόνο με το ελάχιστο αυτό προσωπικό, το οποίο δεν είναι κατά κανόνα κατανεμημένο σε οργανικές θέσεις και εργάζεται ως αποσπασμένο στο Συμβούλιο είτε από το Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης είτε από την ΕΡΤ Α.Ε., έχει αρνητικές επιπτώσεις. Το προφανέστερο και βασικότερο μειονέκτημα του τρόπου αυτού λειτουργίας είναι η αίσθηση προσωρινότητας που δημιουργείται στο στελεχιακό αυτό δυναμικό και η ενδεχόμενη μη επαρκής ανάπτυξη ενός πνεύματος συλλογικότητας που θα συνέτεινε στην και από ψυχολογική άποψη τόνωση των προσπαθειών που απαιτούνται όταν ένας μικρός αριθμός στελεχών καλείται να ανταποκριθεί σε δυσανάλογα μεγάλες ανάγκες. Παραπέρα αρνητική συνέπεια για το ίδιο το Συμβούλιο ήταν ώς τώρα το να καταφεύγει σε προσωρινές λύσεις, να περιμένει πολλά από την οικειοθελή προσφορά των μελών του και να ασχολείται σχεδόν αποκλειστικά με τα τρέχοντα θέματα, αδυνατώντας να προχωρήσει σε έναν έστω μεσοπρόθεσμο προγραμματισμό.

β. Κατά το έτος 1998 το ΕΣΡ κατέβαλε σύντονες προσπάθειες άρσης των προβλημάτων που προκαλούνται από την ενεπαρκή στελέχωσή του. Οι προσπάθειες αυτές επικεντρώθηκαν αφενός στην πρόσληψη επιστημονικού προσωπικού βραχυπρόθεσμης απασχόλησης με στόχο την αντιμετώπιση άμεσων αναγκών, που προέκυπταν από εκκρεμείς ενώπιον του Συμβουλίου υποθέσεις, και αφετέρου στον οργανωτικό σχεδιασμό και την πρόσληψη προσωπικού προς πλήρωση των οργανικών θέσεων της υπηρεσίας και κάλυψη των μόνιμων αναγκών της, όσο βέβαια το επιτρέπει η κατά τα προηγούμενα αποσπασματικότητα του οργανισμού του. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει την πρόσληψη 10 ειδικών επιστημόνων (νομικών και οικονομολόγων), έξι με συμβάσεις έργου και τεσσάρων με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου, για την επεξεργασία των φακέλων των αι-

τήσεων για χορήγηση άδειας λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών Λεκανοπεδίου Αττικής (βλ.κατωτ. υπό III 1), πρόσληψη που ολοκληρώθηκε αφού προηγουμένως η ακολουθητέα διαδικασία χρειάστηκε να κριθεί από την Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει την κίνηση της διαδικασίας για την πρόσληψη των 17 επιστημόνων που θα καταλάβουν τις ισάριθμες οργανικές θέσεις τού υπό διαμόρφωση Τμήματος Ελέγχου Διαφάνειας. Ήδη κατά το καλοκαίρι έγινε η σχετική προκήρυξη και τον μήνα Σεπτέμβριο έληξε η προθεσμία υποβολής αιτήσεων. Έκτοτε η διαδικασία εκκρεμεί ενώπιον του ΑΣΕΠ, χωρίς μέχρι το τέλος του έτους να έχει ολοκληρωθεί, παρά τις αλλεπάλληλες οχλήσεις εκ μέρους του ΕΣΡ, ο ορισμός της επιτροπής κρίσης των υποψηφίων.

γ. Ξεχωριστά πρέπει να αναφερθεί ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει το ΕΣΡ ως προς τη στελέχωσή του: το πρόβλημα της απουσίας Γραμματέα (δηλαδή διοικητικού διευθυντή). Η θέση αυτή, που προβλέπεται από το π.δ. 213/1995, δεν έχει πληρωθεί ποτέ και οι σχετικές προσπάθειες για ανεύρεση κατάλληλου προσώπου από τη δημόσια διοίκηση εν γένει, έτσι ώστε να αποσπασθεί στο ΕΣΡ, έχουν ώς τώρα αποβεί άκαρπες. Συνέπεια είναι να αναγκάζεται ο Πρόεδρος να επιτελεί και το έργο του διοικητικού διευθυντή, πράγμα που συνεπάγεται σημαντικό πρόσθετο φόρτο εργασίας αλλά και αναπόφευκτα κενά στο διοικητικό έργο. Ως έσχατο μέσο παραμένει η επιλογή του Γραμματέα από τις 10 οργανικές θέσεις επιστημόνων μετά από προκήρυξη της θέσης, όπως προβλέπεται από το νόμο. Όπως είναι προφανές, μια τέτοια επιλογή θα μειώσει κατά ένα τους επιστημονικούς συνεργάτες του ΕΣΡ που προβλέπονται (και είναι αναγκαίοι) για τη στελέχωση των Τμημάτων του.

2. Υλικοτεχνική υποδομή

α. Το ΕΣΡ είναι εγκατεστημένο στο μισθωμένο από το Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης ισόγειο και τους δύο πρώτους ορόφους του διατηρητέου κτιρίου της οδού Πινδάρου 6, στο κέντρο της Αθήνας. Ο χώρος εργασίας, αν και λειτουργικά όχι ικανοποιητικός επειδή αρχικά ήταν ενιαίος και στενόμακρος, χωρίς ξεχωριστά δωμάτια και με το φως της ημέρας να μπαίνει μόνο από τα δύο άκρα του, είναι πάντως προς το παρόν επαρκής όσον αφορά τουλάχιστον την επιφάνεια. Κατά το 1998 έγιναν ορισμένα έργα βελτίωσης του χώρου, όχι μόνο από άποψη επίπλωσης αλλά και από άποψη διαμόρφωσης, με προσθήκες χωρισμάτων και δημιουργία δωματίων, εγκατάσταση ενισχυμένων θυρών κ.ά. Ζήτημα βέβαια θα προκύψει όταν, κατά το έτος 1999 όπως αναμένεται, ολοκληρωθεί η πρόσληψη των 17 ειδικών επιστημόνων που εκκρεμεί στο ΑΣΕΠ (βλ. ανωτ. υπό II, 1) και ενδεχομένως και η πλήρωση των λοιπών 10 οργανικών θέσεων που προβλέπει το π.δ. 310/1996. Τότε ο χώρος θα είναι ανεπαρκής και, μέχρι να βρεθεί κατάλληλη λύση, οι συνθήκες εργασίας από την άποψη αυτή εκτιμάται ότι θα είναι κακές.

Κατά το 1998 έγιναν επίσης έργα που αφορούν τον μηχανολογικό και ιδίως ηλεκτρονικό εξοπλισμό του ΕΣΡ. Αγοράστηκαν 3 σύγχρονες συσκευές τηλεόρασης και βίντεο, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός τους να ανέρχεται σήμερα σε 6 συστήματα καταγραφής καθώς και 2 ψηφιακά ραδιόφωνα. Επίσης αγοράστηκαν ηλεκτρονικοί υπολογιστές, εκτυπωτές, φωτοαντιγραφικά μηχανήματα και fax. Εκτεταμένες εργασίες έγιναν για τη δικτύωση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και το σχετικό σύστημα δικτύου βρίσκεται ήδη σε λειτουργία με 10 θέσεις εργασίας και προοπτική ανάπτυξής του σε 25 θέσεις. Παράλληλα επιτεύχθηκε η σύνδεση του συστήματος με το διαδίκτυο (Internet).

Κατά το 1998 έγιναν επίσης για πρώτη φορά συστηματικές ενέργειες για τη δημιουργία στο ΕΣΡ ειδικής βιβλιοθήκης επί θεμάτων που σχετίζονται με τα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας. Εκτός από τη διάθεση σοβαρών κονδυλίων για την αγορά επίπλων και σημαντικού αριθμού βιβλίων και περιοδικών, επιλέχθηκε ειδικός χώρος για την εγκατάστασή τους και άρχισε το έργο της βιβλιοθηκονομικής επεξεργασίας του υλικού.

Στο ΕΣΡ δημιουργείται επίσης βιντεοθήκη, στην οποία φυλάσσονται οι μαγνητοσκοπήσεις των εκπομπών που το Συμβούλιο έχει ζητήσει από τους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς να του αποστείλουν προς άσκηση του ελεγκτικού του έργου. Πρόθεση του Συμβουλίου είναι η με την πάροδο του χρόνου δημιουργία της κατάλληλης υποδομής ώστε το συνεχώς αυξανόμενο καταγεγραμμένο και αποθηκευμένο οπτικοακουστικό υλικό να είναι προσιτό σε οποιονδήποτε επιθυμεί να το επεξεργασθεί επιστημονικά.

3. Μηχανισμός καταγραφής των προς τον έλεγχο εκπομπών.

Σημαντικότατο για τη λειτουργία του ΕΣΡ πρόβλημα, που σχετίζεται με την υλικοτεχνική του υποδομή αλλά πρέπει να αναλυθεί ξεχωριστά, είναι αυτό της δημιουργίας μηχανισμού καταγραφής των εκπομπών των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών προς το σκοπό του ελέγχου του περιεχομένου τους. Είναι προφανές ότι η πληρότητα και αποτελεσματικότητα του ελέγχου εξαρτάται από την πληρότητα της καταγραφής αυτής όσο και της παρακολούθησης και ανάλυσης του καταγραφόμενου υλικού από κατάλληλο προσωπικό. Πρέπει να σημειωθεί ότι η νομοθεσία περί ΕΣΡ δεν περιέχει καμία σχετική ρύθμιση και ότι ο κατά τα ανωτέρω αποσπασματικά υφιστάμενος οργανισμός του Συμβουλίου προβλέπει τη δημιουργία Τμήματος Ραδιοτηλεοπτικών Εκπομπών, χωρίς όμως να προσδιορίζει τις προδιαγραφές του σύμφωνα με τις σύγχρονες απαιτήσεις εποπτείας και ελέγχου κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Το Συμβούλιο έχει επανειλημμένα συζητήσει το ζήτημα προκειμένου να βρει την καλύτερη δυνατή λύση. Η υφιστάμενη προς το παρόν κατάσταση δεν επιτρέπεται να συνεχιστεί, δεδομένου ότι σήμερα η καταγραφή των εκπομπών είναι πολύ επιλεκτική και δειγματοληπτική και έτσι εμφανίζει τεράστια κενά, βασιζόμενη κυρίως σε εκ των προτέρων πιθανολογήσεις παραβάσεων και εν πάση περιπτώσει περιοριζόμενη στους σταθμούς πανελλαδικής εμβέλειας και αυτούς του Λεκανοπεδίου Αττικής. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος προσφέρονται δύο λύσεις. Η πρώτη από αυτές, που ακολουθείται από τις μεγαλύτερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνίσταται στην εγκατάσταση στους χώρους της ελεγκτικής αρχής ενός ηλεκτρονικού συστήματος κατάλληλου να λαμβάνει και να καταγράφει τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα σε όποιο σημείο της επικράτειας και αν εκπέμπονται, και της δημιουργίας ενός τμήματος καταγραφής επαρκώς και καταλλήλως στελεχωμένου. Η λύση αυτή είναι μεν ιδανι-

κή από τη σκοπιά της αποτελεσματικότητας, απαιτεί όμως ένα κόστος μάλλον δυσβάστακτο, δεδομένου ότι, πέρα από το απαιτούμενο προσωπικό, και μόνος ο μηχανολογικός εξοπλισμός κοστίζει πολλές δεκάδες δισεκατομμυρίων δραχμών. Για το λόγο αυτό το ΕΣΡ προσανατολίζεται προς τη δεύτερη λύση. Αυτή συνίσταται στην καλή οργάνωση του δειγματοληπτικού ελέγχου, σε συνδυασμό αφενός προς την καλύτερη επικοινωνία με τις διάφορες ενώσεις πολιτών ώστε να δραστηριοποιούνται εντονότερα στη διατύπωση καταγγελιών παραβάσεων προς το ΕΣΡ και αφετέρου προς την επί πλέον αγορά μιας ή δύο κινητών μονάδων τύπου Ν «Ν για την καταγραφή εκπομπών που θα περιοδεύουν συνεχώς ανά τη χώρα και θα ελέγχουν δειγματοληπτικά τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς ανά περιφέρειες. Ήδη εντός του 1998 το ΕΣΡ άρχισε τις πρώτες επαφές για την εξεύρεση πόρων προς αγορά των μέσων αυτών. Ο εξοπλισμός αυτός με τα κινητά μέσα καταγραφής πρέπει βέβαια να συμπληρωθεί με τη σύναψη σύμβασης με εταιρεία μετρήσεων, πράγμα για το οποίο απαιτείται η επανάληψη του σχετικού διαγωνισμού.

III. ΤΟ ΚΥΡΙΩΣ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΣΡ:

Α. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

1. Χορήγηση αδειών λειτουργίας σε ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς

Η πιο σημαντική και ουσιαστική δραστηριότητα του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης κατά το παρελθόν έτος υπήρξε χωρίς αμφιβολία η εξέταση των αιτήσεων για την χορήγηση αδειών λειτουργίας ραδιοφωνικού σταθμού Λεκανοπεδίου Αττικής. Το ΕΣΡ θεωρεί ότι ο τερματισμός της επικρατούσης ανομίας και αναρχίας και η αδειοδότηση ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών αποτελεί καθήκον πρωταρχικής σπουδαιότητας και άμεσης προτεραιότητας και γι'αυτό, μόλις στάθηκε δυνατό, με την πρόσληψη κυρίως του κατάλληλου επιστημονικού προσωπικού, προχώρησε με τους ταχύτερους δυνατούς ρυθμούς στον έλεγχο της συνδρομής των νόμιμων προϋποθέσεων των αιτήσεων που είχαν υποβληθεί. Οι αιτήσεις αυτές, που ανέρχονται σε 86 τον αριθμό, είχαν κατατεθεί στο Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ στις 15 Ιανουαρίου 1997 και διαβιβαστεί στο ΕΣΡ τον Σεπτέμβριο 1997.

Το ΕΣΡ άρχισε την εξέταση των αιτήσεων τον Μάιο του 1998. Η καθυστέρηση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι το Συμβούλιο εστερείτο παντελώς του κατάλληλου επιστημονικού προσωπικού. Όταν ανέλαβε καθήκοντα το νέο Συμβούλιο, δεν υπήρχε ούτε ένας ειδικός επιστήμονας, τακτικός ή έκτακτος, παρά τις σχετικές νομοθετικές ή κανονιστικές προβλέψεις και διοικητικές προεργασίες του Υπουργείου Τύπου. Η προκήρυξη για την πρόσληψη τακτικού προσωπικού είχε παγώσει λόγω αλλαγής της νομοθεσίας και παρεμβολής του ΑΣΕΠ στην διαδικασία πρόσληψης. Η διαδικασία πρόσληψης του εκτάκτου προσωπικού, με σύμβαση έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου, παρ' όλο ότι είχε κινηθεί σε συνεργασία με το Υπουργείο Τύπου από τον Οκτώβριο του 1997, κατόρθωσε να φτάσει σε αίσια κατάληξη μόλις τον Απρίλιο του 1998, και αφού, όπως προεκτέθηκε, απαιτήθηκε ώς και η λήψη απόφασης από την Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την υπογραφή των συμβάσεων έργου τον Μάιο και την πρόσληψη πέντε νομικών και μιας οικονομολόγου άρχισε η προεξέταση των φακέλων και η καταγραφή των δικαιολογητικών. Χάρις στην προεργασία που είχε γίνει, οι ειδικοί επιστήμονες περάτωσαν την εργασία που τους ανατέθηκε σε διάστημα δύο μόνο μηνών και κατέθεσαν το καλοκαίρι αναλυτική έκθεση για κάθε σταθμό ατομικά, καταγράφοντας λεπτομερώς τα στοιχεία και πλαισιώνοντάς τα με παρατηρήσεις.

Τον Σεπτέμβριο συγκροτήθηκε με πράξη του Προέδρου και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία το «Συμβούλιο με την ειδική σύνθεση», αποτελούμενο από τα αναπληρωματικά μέλη του, και ανατέθηκε σε αυτό η ειδική και περιορισμένη εντολή να ελέγξει την συνδρομή των τυπικών προϋποθέσεων για κάθε αίτηση ατομικά. Το Συμβούλιο με την ειδική σύνθεση συνήλθε σε πέντε ολοήμερες συνεδριάσεις και περάτωσε την εργασία περί τα μέσα Οκτωβρίου. Οι αποφάσεις για τον χαρακτηρισμό των αιτήσεων ήσαν ομόφωνες εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις όπου υπήρξε διαφωνία που καταγράφηκε. Αμέσως μετά τη περάτωση της διαδικασίας αναλυτικής για κάθε σταθμό καταγραφής και νομικής αξιολόγησης των δικαιολογητικών και την καθαρογραφή των πρακτικών κλήθηκαν ατομικά, κατά τους ορισμούς του άρθρου 19 § 1 του ν. 2644/1998, οι σταθμοί των οποίων οι αιτήσεις δεν χαρακτηρίστηκαν ως απαράδεκτοι επειδή έλειπαν βασικά στοιχεία, να προσκομίσουν συμπληρωματικά δικαιολογητικά με σκοπό την διευκρίνιση ή διακρίβωση στοιχείων που είχαν ήδη υποβληθεί. Το Συμβούλιο, ερμηνεύοντας έτσι ευθύς μετά τη δημοσίευσή της τη σχετική διάταξη του άρθρου 19 § 1 του νόμου 2644/1998, αποφάσισε ότι συνέτρεχε λόγος άμεσης εφαρμογής της και ότι ήταν απολύτως αναγκαίο να δοθεί η ευκαιρία σε ορισμένους σταθμούς να παράσχουν εξηγήσεις, να διευκρινίσουν ή διασαφηνίσουν ορισμένα στοιχεία, που εμφανίζονταν ανεπαρκή. Τούτο διότι ο νόμος εφαρμοζόταν για πρώτη φορά και έθετε πολλά και δυσεπίλυτα προβλήματα εφαρμογής, είχαν διαπιστωθεί παρανοήσεις ή ασάφειες μεταξύ του νόμου και της προκήρυξης, είχε μεσολαβήσει μεγάλο χρονικό διάστημα από την υποβολή των αιτήσεων και είχαν εν τω μεταξύ γίνει αλλαγές στο ιδιοκτησιακό καθεστώς και στην επιχειρηματική φυσιογνωμία πολλών επιχειρήσεων και τέλος οι προθεσμίες που είχαν προηγηθεί της προκήρυξης και της υποβολής των αιτήσεων ήσαν σχετικά σύντομες για την πλήρη ετοιμασία των υποψηφίων.

Με βάση την απόφαση αυτή κλήθηκαν πριν από τα Χριστούγεννα ατομικά να προσκομίσουν εντός είκοσι ημερών συμπληρωματικά στοιχεία 60 από τους 86 που είχαν υποβάλει αιτήσεις. Οι αιτούντες ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση και προσκόμισαν μέσα στην ταχθείσα προθεσμία τα ζητηθέντα δικαιολογητικά. Η διαδικασία του ελέγχου της συνδρομής των νομίμων προϋποθέσεων των αιτήσεων αποδείχθηκε περισσότερο χρονοβόρα από όσο είχε εκτιμηθεί. Η τυπική τήρησή της κρίθηκε όμως απολύτως αναγκαία, διότι μέσω αυτής επιτυγχάνονται οι βασικοί στόχοι του νόμου που είναι η διασφάλιση της διαφάνειας, της πολυμέρειας και της αποφυγής μονοπωλιακών καταστάσεων.

Ειδικότερα, με τα αιτούμενα δικαιολογητικά και τον έλεγχο που ακολουθεί επιζητείται να διασφαλιστεί:

- η αρχή της διαφάνειας, η οποία επιδιώκεται αφενός με την ονομαστικοποίηση των μετοχών και την επίσημη γνωστοποίηση των ονομάτων των εταίρων, διαχειριστών, διευθύνοντος συμβούλου και μελών διοικητικού συμβου-

λίου, καθώς και των υπευθύνων λειτουργίας του σταθμού, και αφετέρου με τον έλεγχο του τρόπου απόκτησης και κατοχής των οικονομικών μέσων για την ίδρυση σταθμού του ατομικού επιχειρηματία ή των μετόχων,

• η αρχή της πολλαπλότητας και πολυμέρειας των σταθμών, με τον έλεγχο, σε αυτή τη φάση, α) της μη συγκέντρωσης από τους ιδιοκτήτες ενός σταθμού μεγάλης οικονομικής δύναμης και μονοπωλιακής ικανότητας επιρροής, πράγμα που κατά το νόμο διασφαλίζεται κυρίως με την απαγόρευση συμμετοχής και δραστηριοποίησης εταίρων σε περισσότερες από δύο κατηγορίες Μέσων Ενημέρωσης (σημειώνεται ότι κάθε φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο μπορεί να κατέχει μία μόνο άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ραδιοφωνικού σταθμού ή να μετέχει σε εταιρεία που κατέχει τέτοια άδεια), β) με τον έλεγχο της επιχειρηματικής και οικονομικής αυτοτέλειας των ατομικών επιχειρηματιών ή των εταίρων που έχουν συγγενική σχέση με πρόσωπα που κατέχουν άδεια ή είναι εταίροι άλλων ραδιοφωνικών σταθμών, και τέλος γ) με τον έλεγχο της μη άσκησης αθέμιτης ή ασυμβίβαστης με την κατοχή άδειας ραδιοφωνικού σταθμού δραστηριότητας, όπως εργολάβου ή προμηθευτού του δημοσίου, παραγωγού οπτικοακουστικών έργων και διαφημιστή,

• η αρχή της μη ηθικής αναξιότητας των ιδιοκτητών, εταίρων, διαχειριστών ή διευθυνόντων της εταιρείας, με τον έλεγχο της μη συνδρομής στο πρόσωπό τους καταδίκης για ποινικό αδίκημα που να αναφέρεται ως κώλυμα διορισμού στον Υπαλληλικό Κώδικα.

Κατά την εφαρμογή των αρχών αυτών το ΕΣΡ αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα ερμηνείας του νόμου, τα οποία και έλυσε μετά από μακρές συζητήσεις σύμφωνα με το πνεύμα του νόμου και με αποφάσεις ομόφωνες. Θα πρέπει πάντως επί πλέον να επισημανθεί ότι η όλη διαδικασία που θέσπισε ο νόμος για τη χορήγηση άδειας δεν είναι απλώς ενίοτε αναίτια χρονοβόρα, αφού περνά από μακρόσυρτες φάσεις (προκήρυξη συχνοτήτων, κατάθεση αιτήσεων στο υπουργείο, έλεγχος των φακέλων από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Τύπου, μεταβίβαση των αιτήσεων στο ΕΣΡ, έλεγχος των τυπικών προϋποθέσεων από το ΕΣΡ, αξιολόγηση των αιτήσεων με βάση τα ουσιαστικά του νόμου κριτήρια και βαθμολόγησή τους με μόρια από το ΕΣΡ, κατάρτιση βαθμολογικού πίνακα, διαβίβασή του στον Υπουργό Τύπου, υποβολή από τους επιλεγέντες σταθμούς στο Υπουργείο Μεταφορών φακέλων με τις τεχνικές προδιαγραφές προς έγκριση, νέα διαβίβαση των φακέλων στο ΕΣΡ, που αυτή τη φορά γνωμοδοτεί οριστικά για την έκδοση της άδειας, την οποία εκδίδει όμως ο Υπουργός σύμφωνα με την δεσμευτική γνώμη που υποβάλει το ΕΣΡ), αλλά είναι και δαιδαλώδης, διότι εμπλέκονται σε αυτήν με συντρέχουσες και μάλιστα ενίοτε συγκρουόμενες αρμοδιότητες τρεις δημόσιες υπηρεσίες, δύο Υπουργεία και μία ανεξάρτητη αρχή.

Κατά τα λοιπά το ΕΣΡ έχει στα χέρια του ήδη από το 1998 και τις αιτήσεις για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών Νομού Θεσσαλονίκης, των οποίων θα επιληφθεί μολις ολοκληρωθεί η πρώτη φάση της διαδικασίας ελέγχου των αιτήσεων για το Λεκανοπέδιο Αττικής. Θα ακολουθήσει η εξέταση των αιτήσεων για άδεια λειτουργίας τηλεοπτικού σταθμού πανελλαδικής εμβέλειας, οι φάκελοι των οποίων βρίσκονται ακόμη στο Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ.

2. Λειτουργία του Τμήματος Ελέγχου Διαφάνειας

Η δημιουργία και η έναρξη λειτουργίας του Τμήματος Ελέγχου Διαφάνειας, που κατά τα ανωτέρω προβλέφθηκε από το ν.δ. 310/1996, υπήρξε μια βασική φροντίδα του ΕΣΡ κατά το παρελθόν έτος. Το Τμήμα αυτό, στο οποίο τηρούνται στοιχεία κυρίως οικονομικής φύσεως όχι μόνο για τις εταιρείες που λειτουργούν ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς αλλά και για άλλες εταιρείες και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον ευρύτερο οπτικοακουστικό χώρο και ελέγχονται για την εκ μέρους τους πλήρωση των προϋποθέσεων και τήρηση των κανόνων διαφάνειας που ορίζει ο νόμος, δεν είχε ώς τώρα λειτουργήσει ελλείψει ειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού και κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής. Το ΕΣΡ κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια για την πλήρωση των 17 θέσεων ειδικών επιστημόνων που προβλέπονται από το παραπάνω διάταγμα, ορίζοντας τις ειδικότητες και προβαίνοντας στην προκήρυξη των θέσεων αυτών. Όπως προαναφέρθηκε (ανωτ. ΙΙ 1 α), η διαδικασία της πρόσληψης έχει καθυστερήσει για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται το ΕΣΡ (εκκρεμεί ακόμη στο ΑΣΕΠ).

Παρ' όλη την έλλειψη ειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού και την ως εκ τούτου μη έναρξη της κανονικής λειτουργίας του Τμήματος Ελέγχου Διαφάνειας, το Συμβούλιο δεν αδράνησε στην αντιμετώπιση θεμάτων μητρώου και διαφάνειας που άπτονται των αρμοδιοτήτων του. Συγκρότησε επιτροπή από μέλη του για την οργάνωση του Τμήματος και ανέθεσε σε ορισμένους από τους προσληφθέντες με σύμβαση έργου ή εργασίας ορισμένου χρόνου ειδικούς επιστήμονες τη διεκπεραίωση έργων που ανήκουν σε συναφείς με το Τμήμα υποθέσεις, ιδίως τον έλεγχο της διαφάνειας των εταιρειών και επιχειρήσεων που υπέβαλαν αιτήσεις για χορήγηση άδειας λειτουργίας ραδιοφωνικού σταθμού λεκανοπεδίου Αττικής. Επίσης λειτουργεί υποτυπωδώς το μητρώο, υπό την έννοια ότι συγκεντρώνονται ήδη επιμελώς τα στοιχεία για το ιδιοκτησιακό καθεστώς των διαφόρων εταιρειών και επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον οπτικοακουστικό χώρο, χωρίς ωστόσο να είναι ακόμη δυνατή η επεξεργασία τους και ακόμη λιγότερο η έκδοση των προβλεπόμενων από το νόμο βεβαιώσεων.

3. Έλεγχος συχνοτήτων

Σύμφωνα με το νόμο, ο έλεγχος της τήρησης των όρων άδειας λειτουργίας των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών περιλαμβάνει και τον έλεγχο του κατά πόσο οι σταθμοί αυτοί εκπέμπουν στις συχνότητες που τους έχουν εκχωρηθεί και με την επιτρεπόμενη ένταση και τοπική εμβέλεια. Το ΕΣΡ δεν έχει βέβαια τη δυνατότητα ούτε την αρμοδιότητα να καταγράφει τα εκπεμπόμενα σήματα (η σχετική αρμοδιότητα ανήκει στο Υπουργείο Μεταφορών), μπορεί όμως να ζητάει από τους σταθμούς σχετικά στοιχεία όποτε το κρίνει σκόπιμο. Κατά το 1998 το Συμβούλιο άσκησε για πρώτη φορά τη δυνατότητα αυτή που του παρέχει ο νόμος, συνδυάζοντας την ενέργειά του αυτή με τη διαδικασία αδειοδότησης των ραδιοφωνικών σταθμών Λεκανοπεδίου Αττικής. Συγκεκριμένα, όταν κατά τα ανωτέρω (υπό 1) ζήτησε από όσους υπέβαλαν αίτηση για χορήγηση αντίστοιχης άδειας να προκομίσουν συμπληρωματικά στοιχεία των αιτήσεών τους, συνόδευσε την πρόσκληση αυτή με την κλήση εκείνων από τους αιτούντες που ήδη λειτουργούν ραδιοφωνικούς σταθμούς βάσει προσωρινών αδειών να γνωρίσουν στο Συμβούλιο σε ποιές συχνότητες, από ποιά σημεία και με πόσο

ένταση σήματος εκπέμπουν τα προγράμματά τους, καθώς επίσης και αν και βάσει ποιών συμβάσεων με άλλους σταθμούς επιτρέπουν την αναμετάδοση του προγράμματος τους και εκτός Λεκανοπεδίου Αττικής. Το ΕΣΡ, μετά τη συγκέντρωση των σχετικών πληροφοριών, προτίθεται να επεξεργασθεί το υλικό και να διαβιβάσει τα στοιχεία στο Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ όσο και στο Υπουργείο Μεταφορών, εισηγούμενο τυχόν απαιτούμενες παραπέρα ενέργειες. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο ν. 2644/1998 προβλέπει περιοδικό έλεγχο εκ μέρους του ΕΣΡ των εγκαταστάσεων εκπομπής των τηλεοπτικών σταθμών που έχουν υποβάλει ήδη αίτηση αδειοδότησής τους, λειτουργία που ώς σήμερα δεν έχει ασκηθεί, εφόσον υπάρχει ασάφεια ως προς τον αρμόδιο τεχνικό φορέα που θα διενεργεί τους ελέγχους και θα κοινοποιεί τα αποτελέσματά τους στο ΕΣΡ.

4. Εποπτεία τήρησης νομοθεσίας για τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα

Το ΕΣΡ ασκεί κατά νόμο εποπτικό έλεγχο της τήρησης εκ μέρους των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών των υποχρεώσεων σεβασμού των πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών και των συγγενικών δικαιωμάτων των εκτελεστών των έργων λόγου και τέχνης που περιλαμβάνουν στα προγράμματά τους. Ο έλεγχος αυτός είναι τόσο προληπτικός όσο και κατασταλτικός. Προληπτικός είναι ο έλεγχος κατά τη διαδικασία αδειοδότησης των σταθμών, οι οποίοι στην αίτησή τους για χορήγηση άδειας οφείλουν να περιλάβουν συμβόλαια με τους εντεταλμένους των δημιουργών και εκτελεστών για την είσπραξη των απαιτήσεων που απορρέουν από τα δικαιώματά τους. Τον έλεγχο αυτόν άσκησε πράγματι το Συμβούλιο κατά το 1998 κατά την εξέταση των αιτήσεων για χορήγηση άδειας λειτουργίας ραδιοφωνικών σταθμών Λεκανοπεδίου Αττικής. Κατασταλτικός είναι ο έλεγχος όταν καταγγελθεί συγκεκριμένη παραβίαση της νομοθεσίας για την προστασία των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων, οπότε το ΕΣΡ προχωρεί στην επιβολή των νόμιμων κυρώσεων. Πρέπει να σημειωθεί ότι το ΕΣΡ δεν είναι εισπρακτικός οργανισμός και δεν μπορεί να υποκαταστήσει τέτοιους οργανισμούς, καθώς και ότι η διακρίβωση των παραβάσεων δεν είναι πάντοτε ευχερής, διότι οι καταγγελλόμενοι σταθμοί εμφανίζουν συμβόλαια με άτομα ή εταιρείες που φέρονται ως νόμιμοι κάτοχοι των δικαιωμάτων επί των έργων και η διαπίστωση της ύπαρξης αδιάκοπης σειράς συμβάσεων που να φτάνει έως τους δημιουργούς ή εκτελεστές είναι πολλές φορές διαδικασία πολύπλοκη, για την οποία καταλληλότερη είναι η δικαστική οδός, η οποία και μόνη μπορεί να οδηγήσει στην απαιτούμενη βέβαιη διάγνωση. Το ΕΣΡ κατά το 1998 σε ορισμένες περιπτώσεις καταγγελιών ήχθη στην επιβολή των κυρώσεων τόσο της σύστασης όσο και της επιβολής χρηματικών προστίμων συνολικού ύψους 17,5 εκατομμυρίων δραχμών σε περιφερειακούς τηλεοπτικούς σταθμούς, αφού πείστηκε πράγματι για την αλήθεια των καταγγελιών (σε ορισμένες περιπτώσεις προϋπήρξαν δικαστικές αποφάσεις).

5. Κοινωνικά μηνύματα

Σύμφωνα με το νόμο, οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί είναι υποχρεωμένοι να μεταδίδουν δωρεάν μηνύματα ευρύτερης κοινωνικής σημασίας. Προς το σκοπό αυτό ο κάθε ενδιαφερόμενος πρέπει να υποβάλει αίτηση προς το ΕΣΡ, στο οποίο λειτουργεί Επιτροπή Κοινωνικών Μηνυμάτων που αποφασίζει αν η αίτηση πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου. Κατά το 1998 η Επιτροπή Κοινωνικών Μηνυμάτων του ΕΣΡ έχει να επιδείξει σημαντικό έργο. Εξέδωσε συνολικά 131αποφάσεις (εγκριτικές και απορριπτικές) επί αντίστοιχου αριθμού αιτήσεων. Από τις αιτήσεις αυτές 81 είχαν γενικό κοινωνικό περιεχόμενο, 37 αφορούσαν θέματα πολιτιστικού περιεχομένου και 13 οικολογικά θέματα. Ο βασικός λόγος των απορριπτικών αποφάσεων ήταν ότι τα μηνύματα ενείχαν και στοιχεία διαφήμισης. Στόχος της Επιτροπής για το άμεσο μέλλον είναι να καθορίσει από κοινού με τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς αριθμό μεταδόσεων και τρόπους παρουσίασης των μηνυμάτων σε ημερήσια βάση, καθώς και τις ζώνες προβολής τους, ώστε τα μηνύματα να μεταδίδονται με ακριβή τήρηση των όρων έγκρισής τους και όχι π.χ. σε ζώνες ελάχιστης ακροαματικότητας.

IV. ΤΟ ΚΥΡΙΩΣ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΣΡ:

Β. ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΕΚΠΟΜΠΩΝ

Ο εκ μέρους του ΕΣΡ έλεγχος του περιεχομένου των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών ώστε να πληρούν τους όρους και να σέβονται τις αρχές και τα αγαθά που επιτάσσουν το Σύνταγμα, οι Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία της χώρας είναι δύο ειδών: προληπτικός και κατασταλτικός (ιδίως κυρωτικός). Προκαταβολικά κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί εδώ με κάθε δυνατή έμφαση, ότι όλες οι αποφάσεις του Συμβουλίου που αφορούν την άσκηση του κατωτέρω εκτιθέμενου ελέγχου του, όπως άλλωστε και όλες οι άλλες αποφάσεις κατά την άσκηση των λοιπών αρμοδιοτήτων του, πάρθηκαν με άνετες πλειοψηφίες, αν όχι με παμψηφία, και πάντως ουδέποτε με πλειοψηφίες που να αντικατοπτρίζουν τον τρόπο υπόδειξης του καθενός από τα μέλη του (δηλαδή, κατά το κοινώς λεγόμενο, κατά «κομματικά μπλοκ»), πράγμα που μαρτυρεί τη συνείδηση του οργάνου ως ανεξάρτητης διοικητικής αρχής.

1. Προληπτικός έλεγχος

Το ΕΣΡ, για πρώτη φορά στην ώς τώρα λειτουργία του, απέδωσε κατά το παρελθόν έτος μεγάλη σημασία σε προληπτικές παρεμβάσεις ώστε το περιεχόμενο των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών να ανταποκρίνεται στις επιταγές της νομοθεσίας μας. Ο προληπτικός έλεγχος του περιεχομένου των εκπομπών, που δεν επιτρέπεται βέβαια ούτε συνειρμικά να συνδέεται με οποιασδήποτε μορφής λογοκρισία, περιλαμβάνει ποικίλα μέτρα που αποβλέπουν στην επισήμανση θεμάτων στα οποία πιθανολογείται ότι ορισμένοι ή και όλοι οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί ίσως δεν επιδείξουν την επιβαλλόμενη προσοχή και παρασυρθούν στην εκπομπή προγραμμάτων που θα περιέχουν συγκεκριμένου κάθε φορά είδους παραβάσεις περιεχομένου. Τα μέτρα αυτά είναι κυρίως: (α) η έκδοση οδηγιών του ΕΣΡ προς τους σταθμούς με αφορμή είτε ήδη παρατηρηθείσες τάσεις προς επανάληψη ορισμένου είδους παραβάσεων είτε την πρόβλεψη εκ μέρους του ΕΣΡ ενόψει κάποιου επικείμενου γεγονότος (π.χ. εκλογών) ότι ο ανταγωνισμός ακροαματικότητας μεταξύ των σταθμών ή άλλοι συναφείς παράγοντες ίσως μειώσουν τις αντιστάσεις τους και τους παρασύρουν σε επίδειξη μειωμένου σεβασμού προς συγκεκριμένα έννομα αγαθά πορστατευόμενα από τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία, (β) η σε διάφορα επίπεδα επικοινωνία με τους σταθμούς, με αλληλογραφία ή

προφορικά μετά από πρόσκληση στο Συμβούλιο, που απευθύνεται είτε στο σύνολο ή ομάδα σταθμών από κοινού είτε σε πολλούς σταθμούς προσκαλούμενους διαδοχικά είτε τέλος μεμονωμένα σε ορισμένους σταθμούς και με συγκεκριμένη αφορμή, (γ) η διοργάνωση συνεδρίων, ημερίδων και άλλων επιστημονικών εκδηλώσεων ή με τη συμμετοχή του Συμβουλίου σε τέτοιες εκδηλώσεις, και (δ) η θέση σε κίνηση διαδικασιών αυτοδέσμευσης των σταθμών.

Το ΕΣΡ θεωρεί ότι μακροπρόθεσμα οι προληπτικές παρεμβάσεις θα αποβούν σπουδαιότερες από τον κυρωτικό έλεγχο και ότι είναι δυνάμει αποτελεσματικότερες, αρκεί να καλλιεργηθεί ένα κλίμα και να εμπεδωθεί μια νοοτροπία συνεννόησης και αυθόρμητης επίδειξης σεβασμού στα έννομα αγαθά, η οποία πάντως στη χώρα μας ασφαλώς δεν υπάρχει προς το παρόν σε αξιόλογο βαθμό. Σ' αυτό σημαντικό οπωσδήποτε ρόλο θα διαδραματίσει η εξομάλυνση του ραδιοτηλεοπτικού τοπίου με τη χορήγηση των αδειών λειτουργίας και έτσι την καθιέρωση συνθηκών ενός υγιέστερου ανταγωνισμού και την ενίσχυση της πεποίθησης ότι η τήρηση της νομιμότητας αποτελεί πρώτιστο καθήκον για όλες τις πλευρές. Μεγάλη σπουδαιότητα έχει επίσης η ενίσχυση του θεσμικού κύρους του ΕΣΡ, ώστε να μπορεί από ισχυρότερη να διαπραγματεύεται και να διαμεσολαβεί μεταξύ των ενδιαφερομένων πλευρών.

α. Έκδοση Οδηγιών

Η αρμοδιότητα του ΕΣΡ για έκδοση οδηγιών προς τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς βασίζεται σε ρητή εξουσιοδότηση του νόμου. Δεν πρόκειται βέβαια κατά κυριολεξία για κανονιστική αρμοδιότητα του Συμβουλίου, δεδομένου ότι τέτοιου είδους οδηγίες δεν αποτελούν πηγές δικαίου κατά την έννομη τάξη μας, αλλά πάντως για αρμοδιότητα με κανονιστικές επιπτώσεις. Με την έκδοση οδηγιών, οι οποίες ερμηνεύουν το νόμο ή εξειδικεύουν αόριστες έννοιες που περιέχονται σ' αυτόν, το ΕΣΡ προειδοποιεί τους διοικουμένους για τον τρόπο με τον οποίο εκτιμά ορθό ότι πρέπει να ερμηνευθεί και να εφαρμοσθεί ο νόμος και δηλώνει δεσμευτικά για το ίδιο την πρόθεσή του να τηρήσει την οριζόμενη σ' αυτές ερμηνεία και εφαρμογή. Την τελευταία λέξη ως προς την ορθότητα της ερμηνείας και της εφαρμογής έχουν βέβαια τα δικαστήρια, η έκδοση ωστόσο της οδηγίας δημιουργεί βεβαιότητα δικαίου και θεμελιώνει την καλή πίστη του διοικουμένου, ο οποίος από την άλλη πλευρά, εφόσον μάλιστα το περιεχόμενο της οδηγίας τύχει και δικαστικής επιβεβαίωσης, δεν μπορεί να δικαιολογήσει την άρνηση τήρησής της λόγω αμφιβολιών ως προς το περιεχόμενο της ρύθμισης ή να επικαλεσθεί έναν αιφνιδιασμό του εκ μέρους του Συμβουλίου που να παραβιάζει τις αρχές της καλής πίστης και της χρηστής διοίκησης.

Οι Οδηγίες που εξέδωσε το ΕΣΡ κατά το 1998 και σε χρονολογική σειρά αφορούν τα ακόλουθα θέματα:

- την αποφυγή μετάδοσης σκηνών δυστυχημάτων κατά τρόπο που να προκαλεί υπέρμετρο πόνο (με αφορμή αεροπορικές τραγωδίες)
- την επιβαλλόμενη αντίδραση του παρουσιαστή εκπομπής με καλεσμένους οι οποίοι εκτρέπονται σε διατυπώσεις που συνιστούν εξύβριση ή συκοφαντική δυσφήμιση
- την αποφυγή σε όλων των ειδών τις εκπομπές εκφράσεων ή υπαινιγμών που να υποθάλπουν την ξενοφοβία και τον ρατσισμό
- τον τρόπο παρουσίασης ορισμένων εγκλημάτων
- την ισότιμη παρουσίαση των υποψηφίων κατά την προεκλογική περίοδο (με αφορμή τις επικείμενες τη στιγμή εκείνη δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές)
- την αποφυγή ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων εξόδου (exit polls) πριν από την πάροδο του χρόνου ψηφοφορίας
- τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται σχετικά με τις διαφημιστικές διακοπές όταν μία εκπομπή παρεμβάλλεται εντός άλλης εκπομπής. Επίσης, πριν από την περίοδο των εορτών, επαναλήφθηκε Οδηγία του 1997 που αφορά τις διαφημίσεις παιδικών παιχνιδιών.

β. Μεταρρύθμιση των Κωδίκων Δεοντολογίας

Σύμφωνα με το νομο (άρθρο 3 § 15 του ν. 2328/1995) το ΕΣΡ είναι αρμόδιο για την κατάρτιση Κωδίκων Δεοντολογίας ρυθμιστικών ζητημάτων περιεχομένου των διαφόρων ειδών εκπομπών, οι οποίοι, ύστερα από συζήτηση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, κυρώνονται με τη μορφή Προεδρικού Διατάγματος μετά από πρόταση του Υπουργού Τύπου και ΜΜΕ. Με την ίδια διάταξη παρατείνεται προσωρινά η ισχύς των υφιστάμενων κωδίκων δεοντολογίας που καταρτίστηκαν υπό την ισχύ του ν. 1866/1989 και κυρώθηκαν το 1991.

Το ΕΣΡ ξεκίνησε εντός του περασμένου έτους τις διαδικασίες και εργασίες για τη μεταρρύθμιση των ισχυόντων κατά τα ανωτέρω κωδίκων δεοντολογίας. Η μεταρρύθμιση αυτή κρίθηκε αναγκαία όχι μόνο για λόγους ουσίας, επειδή η στο μεταξύ συσσωρευμένη πείρα έχει καταδείξει ότι οι κώδικες αυτοί χρειάζονται συμπλήρωση, αλλά και για τον τυπικό λόγο ότι επιβάλλεται η προσαρμογή στον νόμο 2328/1995. Συγκεκριμένα, ο νόμος επιβάλλει την κατάρτιση τριών Κωδίκων Δεοντολογίας: α) Κώδικα ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών, β) Κώδικα ψυχαγωγικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων και γ) Κώδικα διαφημίσεων. Οι υφιστάμενοι κώδικες δεν συμπίπτουν ωστόσο θεματικά με την επιταγή αυτή του νόμου και έτσι και μόνο από αυτό το λόγο επιβάλλεται η τροποποίησή τους. Το ΕΣΡ εντός του 1998 αφενός συγκρότησε επιτροπή κωδίκων δεοντολογίας, η οποία άρχισε τη μελέτη του θέματος, και αφετέρου κίνησε τη διαδικασία για την πρόσληψη δύο ειδικών επιστημόνων για να συνδράμουν την επιτροπή στο έργο της.

γ. Σύνταξη και αποστολή επιστολών - συστάσεων και υναντήσεις με τους υπευθύνους των σταθμών

Μετά από ίδια διαπίστωση ανησυχητικών τάσεων και φαινομένων στις διαφόρων ειδών εκπομπές των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, καθώς και μετά από εξέταση σοβαρών καταγγελιών και διαμαρτυριών πολιτών, το ΕΣΡ συνέταξε και απέστειλε προς τους σταθμούς σειρά από επιστολές που εφιστούν την προσοχή τους στα παρατηρούμενα φαινόμενα και διατυπώνουν συστάσεις για την αποφυγή τους στο μέλλον. Οι σπουδαιότερες από τις επιστολές-συστάσεις που συντάχθηκαν και αποστάλθηκαν από το ΕΣΡ κατά το 1998 αφορούσαν περιπτώσεις εκπομπών που προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ακατάλληλες εκπομπές σε ζώνες παιδικής τηλεθέασης, τους τρόπους κάλυψης έκτακτων γεγονότων που προκαλούν πανικό και σύγχυση στους πολίτες, παραβιάσεις της νομοθεσίας για τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα, καταγγελίες πολιτικών κομμάτων και υποψηφίων στις πρόσφατες δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές, την τήρηση των διατάξεων της ρα-

διοτηλεοπτικής νομοθεσίας περί διαφημίσεων σε ειδικά θέματα κ.ά. Το ΕΣΡ έδρασε με κίνητρο την πεποίθηση ότι τέτοιου είδους επιστολές-συστάσεις αφενός καλύπτουν σε ικανοποιητικό βαθμό το λεγόμενο δημόσιο αίσθημα και αφετέρου λειτουργούν ώς ένα σημείο παιδευτικά προς όφελος της νομιμότητας και της ποιότητας των προγραμμάτων.

Παράλληλα με την αποστολή επιστολών-συστάσεων, το ΕΣΡ εγκαινίασε και μία πρακτική απευθείας συναντήσεων με εκπροσώπους των σταθμών για ανταλλαγή απόψεων επί διαφόρων θεμάτων. Εκτός από επί μέρους συναντήσεις που είχε ο κατά τη διάρκεια του έτους παραιτηθείς Πρόεδρος κ. Κασιμάτης, ο νυν Πρόεδρος του ΕΣΡ εγκαινίασε, μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, μια σειρά διαδοχικών συναντήσεων με τους διευθυντές των μεγάλων τηλεοπτικών σταθμών πανελλαδικής εμβέλειας, με τους οποίους αντάλλαξε απόψεις επί όλων των μεγάλων προβλημάτων της λειτουργίας της τηλεόρασης στη χώρα μας. Οι συναντήσεις αυτές αποφασίστηκε από κοινού να επαναλαμβάνονται περιοδικά, αλλά και να γίνονται και εκτάκτως κάθε φορά που το απαιτούν οι περιστάσεις και η εμφάνιση κάποιου ειδικού προβλήματος. Επίσης αποφασίστηκε ο εκ μέρους του ΕΣΡ, μέσω των συναντήσεων αυτών αλλά και με κάθε άλλο πρόσφορο μέσο, συντονισμός και η στήριξη των προσπαθειών συνεννόησης μεταξύ των σταθμών, με απώτερο στόχο τη δημιουργία θεσμών και μηχανισμών αυτοδέσμευσης σε διάφορα θέματα (βλ. αμέσως κατωτ. υπό ε).

δ. Συνέδρια και λοιπές επιστημονικές εκδηλώσεις

Για τον τομέα αυτόν δράσης του ΕΣΡ βλ. κατωτ. υπό V 1 γ και ε.

ε. Στήριξη διαδικασιών αυτοδέσμευσης

Πιστεύοντας ότι μακροπρόθεσμα πολλά από τα ζητήματα νομιμότητας και ποιότητας του περιεχομένου των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών μπορούν και είναι σκόπιμο να αντιμετωπίζονται με διαδικασίες αυτοδέσμευσης μεταξύ των σταθμών, έστω και αν η κατάσταση στη χώρα μας δεν επιτρέπει την αισιοδοξία ότι σύντομα θα φθάσουμε σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο αυτοελέγχου, το ΕΣΡ πήρε ήδη κατά το 1998 την πρωτοβουλία για συναντήσεις και συνεννοήσεις με τους εκπροσώπους των μεγάλων τηλεοπτικών σταθμών με στόχο την υποβοήθηση και την επίτευξη συμφωνιών αυτοδέσμευσης μεταξύ τους. Ο πρώτος τομέας από τον οποίο ξεκίνησε η προσπάθεια αυτή ήταν εκείνος των διαφημίσεων. Στο πλαίσιο του συμβουλευτικού του ρόλου, το ΕΣΡ επιχείρησε να προωθήσει, μέσα από διάλογο με εκπροσώπους των σταθμών αλλά και των ενώσεων διαφημιστών και διαφημιζομένων, κανόνες αυτορρύθμισης, με τους οποίους οι σταθμοί θα αναλάμβαναν τη δέσμευση να κινούνται μέσα σε ένα κοινά αποδεκτό πλαίσιο εφαρμογής και τήρησης της κείμενης νομοθεσίας περί διαφημίσεων. Μια τέτοια προσπάθεια κρίθηκε επιβεβλημένη ενόψει των πρόσφατων εξελίξεων στο χώρο των ΜΜΕ (ψηφιακή τεχνολογία, διασυνοριακές εκπομπές, συνδρομητική τηλεόραση κλπ.), οι οποίες επιτάσσουν ένα σύγχρονο πνεύμα εποπτείας και ελέγχου. Μετά από συναντήσεις που διήρκεσαν περί τους 8 μήνες η προσπάθεια δεν κατέληξε δυστυχώς στην υπογραφή συμφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων. Αυτό δεν σημαίνει ότι η όλη προσπάθεια υπήρξε μάταιη, εφόσον, πέρα από την αποκτηθείσα εμπειρία που θα είναι χρήσιμη για τέτοιου είδους συνεννοήσεις στο μέλλον, το ΕΣΡ προχώρησε έστω και μονομερώς στην έκδοση Οδηγίας (ανωτ. υπό α), στην οποία περιέλαβε τους κανόνες που αποκρυσταλλώθηκαν κατά τις συνομιλίες με τις ενδιαφερόμενες πλευρές.

Το ΕΣΡ ετοιμάζεται για την επανάληψη του εγχειρήματος στο ζήτημα των ενημερωτικών εκπομπών, ενώ ήδη έχει συγκροτήσει επιτροπή για τη διαμόρφωση πλαισίου ρύθμισης για την παρουσίαση των κομμάτων και των υποψηφίων κατά τις προεκλογικές περιόδους.

στ. Λοιπές ενέργειες, ιδίως προς προστασία των ανηλίκων

Επί πλέον όλων των προηγουμένων, το ΕΣΡ προέβη και σε ενέργειες προληπτικού ελέγχου που αποσκοπούν κυρίως στην προστασία των ανηλίκων από εκπομπές ικανές να βλάψουν την πνευματική και ηθική τους ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται οι προπαρασκευαστικές εργασίες προς δύο κυρίως κατευθύνσεις: αφενός τη σήμανση των τηλεοπτικών εκπομπών από τη σκοπιά του βαθμού καταλληλότητάς τους για τους ανήλικους τηλεθεατές και αφετέρου την εκπόνηση, σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και σχολικών μαθημάτων τηλεθέασης για τα παιδιά. Και στους δύο τομείς το Συμβούλιο έχει ήδη προχωρήσει σημαντικά στη συγκέντρωση συγκριτικών στοιχείων από όσα ισχύουν και από προγράμματα που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες και, ιδίως στο πρώτο θέμα, βρίσκεται κοντά στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων.

2. Κατασταλτικός έλεγχος Επιβολή κυρώσεων

Το κατασταλτικό μέρος του ελέγχου του περιεχομένου των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών εκπομπών ασκήθηκε από το ΕΣΡ κατά το παρελθόν έτος με την έκδοση ορισμένων αποφάσεων επιβολής κυρώσεων σε παραβιάσεις της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας που μπορούν να καταταχθούν ανά κατηγορίες προσβληθέντων έννομων αγαθών και δικαιωμάτων.

α. Παραβιάσεις σχετικές με τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος

Η βασική κυρωτική απόφαση που εξέδωσε το ΕΣΡ κατά το παρελθόν έτος για προσβολή έννομων αγαθών σχετιζόμενων με τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος αφορά την επιβολή χρηματικού προστίμου εναντίον τριών τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίοι κατά τις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές του Οκτωβρίου 1998 και ειδικότερα κατά τις βραδυνές τους εκπομπές παρουσίασης των εκλογικών αποτελεσμάτων δημοσιοποίησαν τα αποτελέσματα δημοσκοπήσεων που διενεργήθηκαν κατά την έξοδο των ψηφοφόρων από τα εκλογικά τμήματα (των λεγόμενων exit polls) πριν από την πάροδο του χρόνου ψηφοφορίας (σε μία περίπτωση η ανακοίνωση έγινε 7 λεπτά πριν από το κλείσιμο των εκλογικών τμημάτων). Η επιβολή χρηματικού προστίμου ύψους 5 εκ. δραχμών σε καθένα από τους τρεις σταθμούς αφορούσε κυρίως παραβάσεις που έγιναν την ημέρα του δεύτερου γύρου των εκλογών, σε μία περίπτωση πάντως ως επιβαρυντικό στοιχείο ελήφθη υπόψη ότι είχε παραβιάσει το χρόνο ανακοίνωσης των αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων, κατά μικρότερο βέβαια χρονικό διάστημα, και κατά την εκλογική αναμέτρηση του πρώτου γύρου. Το ΕΣΡ δεν έκανε δεκτό το επιχείρημα των ελεγχομένων ότι τόσο μικρή χρονική παραβίαση δεν έχει καμία επίπτωση στη διαμόρφωση του εκλογικού αποτελέ-

σματος διότι δεν προλαβαίνει να επηρεάσει κανένα ψηφοφόρο. Στην απόφασή του το Συμβούλιο διακήρυξε ότι η απαξία της παραβίασης του χρόνου δεν κρίνεται από τη μικρή ή μεγάλη επιρροή στο εκλογικό σώμα, αλλά από την έλλειψη σεβασμού προς θεμελιώδεις αρχές της δημοκρατίας που δεν είναι δυνατό να ποσοτικοποιηθούν. Ο σεβασμός της εκλογικής διαδικασίας μέχρι την ολοκλήρωσή της και των πολιτών που με περίσκεψη ασκούν το πρώτιστο των δικαιωμάτων τους μέχρι και ο τελευταίος από αυτούς να δώσει την ψήφο του αποτελούν καθήκοντα που απορρέουν από θεμελιώδεις συνταγματικές επιταγές, οι οποίες δεν εντάσσονται σε μια ποσοτική λογική και πρέπει να μείνουν έξω από το παιγνίδι εμπορικών ανταγωνισμών μεταξύ των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.

Με την ευκαιρία της υπόθεσης των «δημοσκοπήσεων εξόδου», το ΕΣΡ εξέτασε (και συζήτησε και με τους εκπροσώπους των σταθμών) το γενικότερο θέμα της συμβολής των ηλεκτρονικών ΜΜΕ στη μείωση των πολιτικών αντιπαραθέσεων κατά την παραμονή και την ίδια την ημέρα των εκλογών. Το ΕΣΡ εξέφρασε την ευχή, το διάστημα αυτό να μείνει κατά το δυνατόν ελεύθερο από συγκρούσεις, όχι μόνο από σεβασμό στον πολίτη, στον οποίο πρέπει να εξασφαλισθούν συνθήκες ηρεμίας και νηφαλιότητας για την άσκηση των δικαιωμάτων του, αλλά και προς διατράνωση του ότι η εκλογική διαδικασία, ως κορυφαία στιγμή της δημοκρατίας, πρέπει, πέρα και πάνω από τις υφιστάμενες διαφορές απόψεων, να ενώνει τους πολίτες. Την ίδια περίοδο εξέδωσε επιστολέςσυστάσεις προς τους τηλεοπτικούς σταθμούς πανελλαδικής εμβέλειας για τις παραβιάσεις των Οδηγιών του κατά την προεκλογική περίοδο των δημοτικών εκλογών, καθώς και ορισμένα φαινόμενα ανισότιμης παρουσίασης υποψηφίων.

β. Παραβιάσεις σχετικές με την προστασία των ανηλίκων και γενικά των τηλεθεατών από την προβολή του εγκλήματος και της βίας

Η βασική υπόθεση που απασχόλησε το ΕΣΡ κατά το παρελθόν έτος και αφορούσε μια σοβαρότατη περίπτωση προσβολής αγαθών που συνδέονται με την προστασία των ανηλίκων και γενικότερα την αποφυγή άσκοπης προβολής σκηνών βίας και τέλεσης εγκληματικών πράξεων αποτέλεσε η περίφημη «υπόθεση Ματέϊ Σορίν». Η υπόθεση αυτή, που συντάραξε την κοινή γνώμη, αφορούσε την εκ μέρους του καταζητούμενου από την Αστυνομία κακοποιού κατακράτηση ως ομήρων τεσσάρων πολιτών με την απειλή ότι, αν η Αστυνομία επιχειρήσει να τον συλλάβει, θα αφήσει να εκραγεί η απασφαλισμένη χειροβομβίδα που κρατούσε στα χέρια του, πράγμα που συνέβη τελικά με όλα τα τραγικά επακόλουθα που όλοι γνωρίζουμε. Ο σταθμός διατήρησε για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών ωρών απευθείας τηλεφωνική επικοινωνία με τον κακοποιό, την οποία μετέδιδε «ζωντανά», δίνοντας στο τηλεοπτικό κοινό, και μάλιστα σε ώρα μεγάλης ακροαματικότητας για τους ανηλίκους, τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν στην εξέλιξή του ένα τελούμενο βαρύτατο έγκλημα που συνίσταται σε πράξεις ακραίας βίας, προσφέροντας στο δράστη του εγκλήματος ένα δημόσιο βήμα για να εκθειάσει τις πράξεις του υπό συνθήκες αδυναμίας αντίκρουσης λόγω της επικρεμάμενης απειλής, δηλαδή με τον παρουσιαστή της εκπομπής αδυνατούντα να προβάλει αντιρρήσεις στα λεγόμενα του κακοποιού και να τονίσει, όπως θα όφειλε, το αποτρόπαιο των τελούμενων πράξεων. Επί πλέον, πρόσθετο αρνητικό στοιχείο της εκπομπής είναι ότι ο σταθμός δεν περιορίστηκε στη «ζωντανή» μετάδοση των γεγονότων, αλλά παρενέβη και στη διαμόρφωσή τους, υποκαθιστώντας τις αρχές και προβαίνοντας σε «παραινέσεις» ή και «διαπραγματεύσεις» με τον κακοποιό ή «μεσολαβώντας» για ικανοποίηση αιτημάτων του και γενικά προσπαθώντας να επηρεάσει την τροπή των γεγονότων. Το Συμβούλιο έκρινε ομόφωνα ότι δεν συνέτρεξε ούτε κατάσταση ανάγκης ούτε κάλυψη από τις αρχές κατά την έναρξη της ζωντανής μετάδοσης, έτσι ώστε η εν συνεχεία ενδεχόμενη παγίδευση του σταθμού από τη ροή των γεγονότων δεν αίρει την ευθύνη του. Επέβαλε δε ομόφωνα την ηθική κύρωση της μετάδοσης από τον σταθμό της απόφασης και του σκεπτικού της και κατά πλειοψηφία την κύρωση του χρηματικού προστίμου ύψους 50 εκατομμυρίων δραχμών.

γ. Παραβιάσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας

Το ΕΣΡ έδωσε κατά το παρελθόν έτος εντελώς ιδιαίτερο βάρος στον έλεγχο του περιεχομένου εκπομπών που θίγουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Ήδη από το 1997 είχε εκδώσει την πρώτη μείζονος σημασίας απόφασή του με την οποία είχε επιβάλει αυστηρές κυρώσεις σε σταθμό για την προβολή εκπομπής που αποκαλείται στην τηλεοπτική ορολογία reality show. Το Συμβούλιο προέβη κατά το 1998 σε πλήρη καταγραφή όλων των εκπομπών που ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία και ανέθεσε σε επιστημονική ομάδα τη διενέργεια έρευνας ως προς τον τρόπο διαμόρφωσης και τις επιπτώσεις αυτών των εκπομπών στους μετέχοντες όσο και στους τηλεθεατές, έρευνα που παρουσιάστηκε σε επιστημονική ημερίδα υπό την αιγίδα του Συμβουλίου (βλ. κατωτ. υπό V 1 β).

Σε συνδυασμό με τις ενέργειες αυτές, το ΕΣΡ επέλεξε δύο από τις κατά την εκτίμησή του βαρύτερες περιπτώσεις τέτοιου είδους εκπομπών και κίνησε εναντίον των δύο σταθμών που τις προέβαλαν την κατά τον νόμο κυρωτική διαδικασία. Κατά την εξέταση των υποθέσεων το Συμβούλιο έκρινε ομόφωνα ότι οι εκπομπές αυτές παραβίασαν κατάφωρα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, διότι παρουσίασαν ενώπιον του τηλεοπτικού κοινού (και μάλιστα σε ώρα μεγάλης παιδικής ακροαματικότητας) επίμονα, επιδεικτικά, χωρίς καμία αναστολή και χωρίς κανένα σεβασμό ατομικές περιπτώσεις προσώπων που έχουν βρεθεί στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής και ζουν σε συνθήκες ακραίου προσωπικού πόνου, χωρίς με τις εκπομπές αυτές να επιδιώκουν τίποτε άλλο παρά τη θεαματοποίηση αυτού του πόνου, εκρηκτικές εκδηλώσεις του οποίου επιδιώκουν μάλιστα να αναπαραγάγουν «επί σκηνής» αιφνιδιάζοντας τους «προσκεκλημένους» τους και φέρνοντάς τους αντιμέτωπους με τα πρόσωπα και τις καταστάσεις που τους έχουν ωθήσει στο κοινωνικό περιθώριο. Το Συμβούλιο επέμεινε στην αρχή που είχε υιοθετήσει ήδη στην πρώτη σχετική απόφασή του, ότι δηλαδή τέτοιες εκπομπές προσβάλλουν βάναυσα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια γενικά και όχι μόνο την προσωπική ζωή, τιμή και υπόληψη των «προσκεκλημένων» τους και ότι η προσβολή αυτή δεν αίρεται με τη συναίνεση των παθόντων, ακόμη και στην περίπτωση που αυτή δινόταν νηφάλια και με πλήρη συνείδηση των συνεπειών της σχετικής δήλωσής τους. Με βάση το σκεπτικό αυτό το ΕΣΡ επέβαλε κατά των δύο σταθμών αφενός την ηθική κύρωση της μετάδοσης της απόφασης και του σκεπτικού της και αφετέρου χρηματικό πρόστιμο ύψους 30 και 25 εκατομμυρίων δραχμών αντίστοιχα. Επί πλέον εναντίον του ενός α-

πό τους δύο σταθμούς επέβαλε την κύρωση της επί μία εβδομάδα διακοπής της μετάδοσης της εκπομπής (η οποία είναι καθημερινή), ποινή που επιβλήθηκε για πρώτη φορά από το Συμβούλιο (η κύρωση αυτή δεν επιβλήθηκε και κατά του άλλου σταθμού, γιατί αυτός ερίχε ήδη διακόψει οικειοθελώς τη μετάδοσή της).

δ. Παραβάσεις σχετικές με τον ιδιωτικό βίο και την τιμή και υπόληψη πολιτών

Μορφή κατασταλτικού ελέγχου, που δεν συνίσταται στην επιβολή κυρώσεων, αποτελεί η κατά νόμο παρέμβαση του ΕΣΡ σε περιπτώσεις ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών που θίγουν τον ιδιωτικό βίο ή την τιμή και την υπόληψη πολιτών. Σύμφωνα με το νόμο, ο θιγόμενος έχει δικαίωμα επανόρθωσης εκ μέρους του σταθμού και το ΕΣΡ παρεμβαίνει όταν ο σταθμός δεν ανταποκρίνεται στο σχετικό αίτημα του θιγομένου ή αυτός δεν συμφωνεί με τον σταθμό ως προς το περιεχόμενο της επανόρθωσης (π.χ. ο σταθμός κρίνει ότι ο τρόπος της επανόρθωσης δεν πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου). Μόνο εφόσον και μετά την παρέμβαση του ΕΣΡ, η οποία βέβαια δεν επεκτείνεται στον ουσιαστικό έλεγχο της αλήθειας των μεταδιδομένων, ο σταθμός εξακολουθεί να μην ικανοποιεί το αίτημα επανόρθωσης, το ΕΣΡ μπορεί να προχωρήσει σε επιβολή κυρώσεων.

Κατά το 1998 το ΕΣΡ έγινε αποδέκτης μεγάλου αριθμού (περίπου 180) παραπόνων πολιτών ή νομικών προσώπων για εκπομπές και μηνύματα που θίγουν την προσωπική, επαγγελματική ή οικογενειακή τους τιμή και υπόληψη ή φήμη. Τις σχετικές αιτήσεις για παρέμβαση στη διαδικασία επανόρθωσης εξέτασε το Κλιμάκιο τήρησης των κανόνων δεοντολογίας, εξέτασης παραπόνων πολιτών και ελέγχου διαφημιστικού χρόνου και μόνο οι μείζονος σημασίας ή δυσχερείς περιπτώσεις εξετάστηκαν από την Ολομέλεια του Συμβουλίου. Όσες από τις αιτήσεις κρίθηκαν ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου για παρέμαση του Συμβουλίου, διαβιβάστηκαν στους σταθμούς που ικανοποίησαν κατά κανόνα το αίτημα επανόρθωσης, ιδιαίτερα σε εκείνες τις περιπτώσεις που αφορούσαν επιστημονικά ιδρύματα, νοσοκομειακές μονάδες και τομείς υπηρεσιών. Το ΕΣΡ κατέβαλε ιδιαίτερες προσπάθειες για την ομαλή και με συνεννόηση των μερών διευθέτηση των περιπτώσεων, ακόμη και όταν χρειάστηκε να ερμηνεύσει ορισμένες φορές ελαστικά τις διατάξεις του νόμου περί των προθεσμιών των διαφόρων σταδίων της διαδικασίας, εμπνεόμενο από την αρχή ότι η προστασία της τιμής και της υπόληψης του κάθε πολίτη είναι πριν απ' όλα υπόθεση δική του, στην οποία μια δημόσια αρχή δεν μπορεί και δεν πρέπει να παρεμβαίνει πατερναλιστικά.

ε. Παραβιάσεις της νομοθεσίας για τη διαφήμιση

Το ΕΣΡ, με τη βοήθεια των νομικών και τεχνικών συνεργατών του και με τα μέσα που έχει στη διάθεσή του, άσκησε κατά το 1998 δειγματοληπτικό έλεγχο των προγραμμάτων των ραδιοφωνικών και ιδίως τηλεοπτικών σταθμών με την καταγραφή σε κασέτες και εν συνεχεία την αξιολόγηση του καταγραφέντος υλικού για τον εντοπισμό τυχόν παραβιάσεων της κείμενης νομοθεσίας περί διαφημίσεων. Ο έλεγχος εστιάζεται κυρίως στην τήρηση των νομοθετικά επιβαλλόμενων περιορισμών, που θεσπίζει τόσο ο νόμος 2328/1995 όσο και η αναθεωρημένη Κοινοτική Οδηγία 97/36/ΕΚ για την Τηλεόραση χωρίς Σύνορα (η οποία διατηρεί αλλά και ενισχύει τους περιορισμούς της προγενέστερης Οδηγίας 89/552/ΕΟΚ), ως προς τον χρόνο, τη διάρκεια και τη συχνότητα των διαφημιστικών διακοπών, καθώς και ως προς το περιεχόμενο και τον τρόπο παρουσίασης των διαφημίσεων. Έγινε προηγουμένως (υπό IV 1 ε) λόγος για τις ανεπιτυχείς προσπάθειες συνεννόησης με τους ενδιαφερομένους ώστε να επιτευχθεί μια συμφωνία αυτορρύθμισης και για την συνακόλουθη έκδοση Οδηγίας εκ μέρους του Συμβουλίου.

Το ΕΣΡ δεν περιορίστηκε όμως μόνο στον προληπτικό έλεγχο, αλλά ενήργησε και κατασταλτικά. Κατά τη χρονική περίοδο από 25.5.98 εως 14.6.98, έχοντας μάλιστα προαναγγείλει στους σταθμούς ότι οι διαδικασίες συνεννόησης δεν αναστέλλουν τον κατασταλτικό έλεγχο, προέβη σε καταγραφή των προγραμμάτων των τεσσάρων μεγαλύτερων τηλεοπτικών σταθμών, οι οποίοι από κοινού συγκεντρώνουν πάνω από το 90% της διαφημιστικής αγοράς. Ο έλεγχος κατέδειξε συχνές υπερβάσεις του επιτρεπόμενου ωριαίου και του καθημερινού ορίου για προβολή διαφημίσεων, περιπτώσεις μη τήρησης του επιτρεπόμενου αριθμού και της διάρκειας των διαφημιστικών διακοπών εντός προγραμματισμένων εκπομπών, οπτικοακουστικών έργων και δελτίων ειδήσεων (με ή χωρίς χορηγούς), προβολή έμμεσων διαφημίσεων, καθώς και παραβίαση των κείμενων διατάξεων περί προβολής διαφημίσεων παιδικών παιχνιδιών. Η καταγραφή των εκπομπών, μετά και από προειδοποίηση των σταθμών ότι με την έκδοση της Οδηγίας θα ενταθούν οι κατασταλτικές επεμβάσεις του Συμβουλίου, επαναλήφθηκε κατά τον μήνα Δεκέμβριο με στόχο τον έλεγχο των διαφημίσεων κατά το κρίσιμο διάστημα που προηγείται των εορτών. Η εξέταση του καταγραφέντος υλικού έδειξε σημαντικές βελτιώσεις στο ζήτημα των διακοπών και του διαφημιστικού χρόνου, σοβαρές όμως παραβάσεις στο ζήτημα της διαφήμισης παιδικών παιγνιδιών και των έμμεσων διαφημίσεων. Κατόπιν των διαπιστώσεων αυτών το Συμβούλιο κίνησε κατά των παραβατών την κυρωτική διαδικασία. Η διαδικασία αυτή δεν ολοκληρώθηκε εντός του 1998, αλλά επρόκειτο να καταλήξει στην επιβολή βαρύτατων χρηματικών προστίμων κατά τις αρχές του επόμενου έτους. Σημειωτέον ότι η δραστηριότητα αυτή του ΕΣΡ, για την οποία μέσω του Υπουργείου Τύπου και ΜΜΕ αλλά και απευθείας το ίδιο ενημέρωσε τη 10η Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, απέτρεψε τη λήψη μέτρων κατά της χώρας μας εκ μέρους της ΕΕ για το θέμα των τηλεοπτικών διαφημίσεων.

V. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εμφορούμενο από την πεποίθηση ότι η εκπλήρωση της αποστολής του επιβάλλει όχι μόνο τη διεκπεραίωση τρεχουσών υποθέσεων που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές του αλλά και τον μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο προγραμματισμό και την επιστημονική προετοιμασία των μελλοντικών του επεμβάσεων, όσο και την συνεργασία του με άλλους θεσμούς για την επίτευξη κοινών στόχων, το ΕΣΡ ανέπτυξε κατά το παρελθόν έτος ιδιαίτερα έντονη δραστηριότητα στους τομείς του προγραμματισμού και της έρευνας αφενός και της επικοινωνίας αφετέρου. Σημειωτέον ότι οι δύο αυτοί κύκλοι δραστηριότητας συχνότατα διαπλέκονται και ότι ο διαχωρισμός τους στα επόμενα γίνεται απλώς για διευκόλυνση της παρουσίασης.

1. Προγραμματισμός και έρευνα

Η πείρα που αποκόμισε το ΕΣΡ από την ώς τώρα δρα-

στηριότητά του του επέτρεψε να προγραμματίσει καλύτερα τη μελλοντική του πορεία με στόχο τη λυσιτελέστερη παρέμβασή του προς επίτευξη των σκοπών που προδιαγράφει το Σύνταγμα και η νομοθεσία μας. Ειδικότερα:

α. Άμεσος προγραμματισμός ενεργειών

Με την πείρα που αποκτήθηκε από την ώς τώρα προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων που σχετίζονται με τη διαδικασία αδειοδότησης των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, το ΕΣΡ προγραμματίζει ήδη παρεμβάσεις που στόχο έχουν την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εξομάλυνση του ραδιοφωνικού τοπίου (ανάλογα ισχύουν mut atis mutandis και για το τηλεοπτικό τοπίο). Οι παρεμβάσεις αυτές προς κάθε αρμόδιο όργανο και θεσμό αποβλέπουν στη δημιουργία κοινής συνείδησης, αλλά και και στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων, προς την ακόλουθη κατεύθυνση: (i) να εγκατασταθεί το συντομότερο δυνατό μια στοιχειώδης νομιμότητα στη χρήση των ραδιοφωνικών συχνοτήτων και στην ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών ραδιοφωνικών σταθμών. Αυτό θα αρχίσει να επιτυγχάνεται με την ολοκλήρωση της τρέχουσας διαδικασίας αδειοδότησης. Θα πρέπει όμως παράλληλα (ii) να παταχθεί με την συνεργασία όλων των αρμόδιων υπηρεσιών η ραδιοπειρατεία, η ανεξέλεγκτη εκπομπή ραδιοφωνικών μηνυμάτων από πομπούς και κεραίες που δεν υπόκεινται σε κανένα έλεγχο, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου, παρεμβάλλονται σε άλλες συχνότητες και διαταράσσουν την ασφάλεια των τηλεπικοινωνιών, δημιουργώντας επί πλέον συνθήκες αχαλίνωτου και αθέμιτου ανταγωνισμού μεταξύ νομίμων και παρανόμων σταθμώνΧ η αποτελεσματική πάταξη της ραδιοπειρατείας προϋποθέτει ακόμη την κατάργηση στην πράξη του άβατου του πάρκου των κεραιών (iii) να προκηρυχθούν, το συντομότερο δυνατόν, άδειες ραδιοφώνου και για τις άλλες πόλεις και περιοχές της Ελλάδας. Κυρίως όμως απαιτείται η προκήρυξη αδειών και για το μη εμπορικό ή ερασιτεχνικό ραδιόφωνο και η πρόβλεψη και γι' αυτό μιας δέσμης συχνοτήτων. Η πρόνοια και ενίσχυση των ραδιοφωνικών σταθμών που ανήκουν σε μη κερδοσκοπικές ενώσεις αποτελεί υποχρέωση του κράτους προκειμένου να διασφαλιστεί η δυνατότητα ραδιοφωνικής πλουραλιστικής έκφρασης των περισσοτέρων δυνατών ρευμάτων και τάσεων που απαντούν στην κοινωνία των πολιτών, καθώς και των μειονοτικών γλωσσικά ή θρησκευτικά ομάδων, που έχουν πληθύνει με την έξαρση του μεταναστευτικού προς την χώρα μας ρεύματος.

β. Ανάθεση ερευνών και μελετών

Πέραν αυτού του άμεσου προγραμματισμού συγκεκριμένων ενεργειών για το μέλλον με βάση την πείρα που αποκτήθηκε από την άσκηση αρμοδιοτήτων του, το ΕΣΡ προέβη κατά το 1998 και σε άλλου είδους προγραμματισμό μεσοπρόθεσμων ή και μακροπρόθεσμων παρεμβάσεων. Αυτό έγινε με την ανάθεση ερευνών και μελετών σε επιστημονικές ομάδες, από τα πορίσματα των οποίων το Συμβούλιο προσδοκούσε την άντληση γνώσεων και συμπερασμάτων, των οποίων οι τρόποι άμεσης πρακτικής εφαρμογής μπορεί και να μην είναι εκ των προτέρων δεδομένοι. Της δυνατότητας αυτής έκανε το ΕΣΡ για πρώτη φορά χρήση εντός του 1998, με την ανάθεση σε ομάδα από επιστήμονες του Παντείου Πανεπιστημίου την εκπόνηση έρευνας για τις εκπομπές που προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και θεαματοποιούν τον πόνο. Η απόφαση αυτή αποδείχθηκε ιδιαίτερα επιτυχής και η έρευνα που εκπονήθηκε και παραδόθηκε στην ταχθείσα προθεσμία (παρουσιάστηκε μάλιστα και σε επιστημονική ημερίδα, για την οποία βλ. αμέσως παρακάτω υπό γ) βοήθησε ανυπολόγιστα το Συμβούλιο να αντιμετωπίσει προληπτικά όσο και κατασταλτικά τέτοιου είδους εκπομπές.

γ. Οργάνωση επιστημονικών ημερίδων και συναντήσεων

Κατά το 1998 το ΕΣΡ οργάνωσε για πρώτη φορά επιστημονικές ημερίδες και διεθνείς συναντήσεις σε ζητήματα σχετικά με τη ρύθμιση και την εποπτεία των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας. Οι ημερίδες και συναντήσεις αυτές, που έγιναν όλες στην Αθήνα, ήσαν κατά χρονολογική σειρά οι εξής:

• Διήμερη συνάντηση (18 και 19 Ιουνίου) των ρυθμιστικών αρχών των χωρών της Μεσογείου. Η συνάντηση αυτή ήταν η δεύτερη συνάντηση ενός υπό δημιουργία συντονιστικού οργάνου μεταξύ των αντίστοιχων ανεξάρτητων διοικητικών αρχών των μεσογειακών χωρών που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά την ιδρυτική συνάντηση της Βαρκελώνης και είχε ως στόχο την ολοκλήρωση της δημιουργίας του οργάνου, την διεύρυνσή του με πρόσκληση προς συμμετοχή και χωρών εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ανταλλαγή απόψεων επί επίκαιρων ρυθμιστικών θεμάτων του ραδιοτηλεοπτικού χώρου

• Ημερίδα (9 Ιουλίου) που συνδιοργανώθηκε με το Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης με θέμα τη συζήτηση και κριτική ανάλυση του νομοσχεδίου για την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών. Η συζήτηση αυτή, που ήταν ανοιχτή και που έγινε και με τη συμμετοχή εκπροσώπων του οπτικοακουστικού χώρου, υπήρξε η πρώτη και τελικά και η μόνη επιστημονική εκδήλωση στην οποία αναλύθηκε διεξοδικά το σχέδιο που επρόκειτο μετά από λίγο να γίνει νόμος του Κράτους.

• Επιστημονική ημερίδα (8 Οκτωβρίου) με θέμα τις εκπομπές που δημοσιοποιούν την ιδιωτική ζωή και θεαματοποιούν τον ανθρώπινο πόνο. Κατά την ημερίδα αυτή παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν τα πορίσματα της έρευνας που κατά παραγγελία του ΕΣΡ είχε εκπονήσει ερευνητική ομάδα του Παντείου Πανεπιστημίου υπό την Καθηγήτρια κ. Φ. Τσαλίκογλου με θέμα τις τηλεοπτικές εκπομές του είδους reality show. Στην ημερίδα είχαν προσκληθεί και πήραν μέρος εκπρόσωποι ψυχαναλυτικών εταιρειών, το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, η ΕΣΗΕΑ, γνωστοί δημοσιογράφοι κ.ά.

• Ημερίδα (22 Οκτωβρίου) που συνδιοργανώθηκε με το Γραφείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Αθήνα, κατά την οποία οι βασικοί συνεργάτες της 10ης Διεύθυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μαζί με τον προϊστάμενο κ. Σπ. Παπά, που είχαν προσκληθεί από το ΕΣΡ, παρουσίασαν για πρώτη φορά τις προτάσεις Oreja για τις νέες τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο των οπτικοακουστικών μέσων και τις επιπτώσεις τους σε ρυθμιστικά θέματα, ενώ στη συνέχεια έγινε διεξοδική ενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των προσκεκλημένων της ΕΕ και των μελών του ΕΣΡ κυρίως επί θεμάτων διαφήμισης.

δ. Ευρωπαϊκή συνεργασία

Κατά το παρελθόν έτος το ΕΣΡ ενέτεινε τη συνεργασία του τις αντίστοιχες εποπτικές και ρυθμιστικές αρχές των

λοιπών Ευρωπαϊκών χωρών όσο και με τους θεσμούς και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι αρμόδια για τον έλεγχο του χώρου των ηλεκτρονικών ΜΜΕ. Πριν απ' όλα, το ΕΣΡ συμμετέσχε ενεργά σε όλες τις κοινές εκδηλώσεις που διοργάνωσε ο σύνδεσμος των ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών που είναι γνωστός ως EPRA ('European Platform of Regulatory Authorities), ήτοι δύο πανευρωπαϊκές συναντήσεις που έγιναν τον Μάϊο στο Όσλο και τον Νοέμβριο στο Άαχεν. Οι συναντήσεις αυτές, πέρα από την αμοιβαία ενημέρωση σε τρέχοντα θέματα εποπτείας και ελέγχου, ήσαν αφιερωμένες και σε συγκεκριμένα θέματα για τα οποία είχαν ετοιμαστεί εισηγήσεις από επιστήμονες έπειτα από τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων εκ μέρους των αρχών των επί μέρους χωρών. Τα θέματα, στα οποία ήσαν αφιερωμένες οι δύο αυτές συναντήσεις, ήσαν αφενός ζητήματα ελέγχου του περιεχομένου των εκπομπών (ειδικότερα η προστασία του ιδιωτικού βίου και ζητήματα διαφημίσεων) και αφετέρου ζητήματα εποπτείας και ελέγχου που γεννώνται από την τεχνολογική σύγκλιση. Το ΕΣΡ διά του Προέδρου του ανέλαβε την διοργάνωση της μεθεπόμενης συνάντησης, που αποφασίστηκε να γίνει στην Ελλάδα τον Οκτώβριο 1999.

Με την Ευρωπαϊκή Ένωση το ΕΣΡ συνέχισε και κατά το 1998 τη στενή συνεργασία του. Εκτός από ειδικό ταξίδι που πραγματοποίησε ο Αναπληρωτής Πρόεδρός του στις Βρυξέλλες, όπου είχε επαφές με τη 10η Διεύθυνση, το ΕΣΡ πήρε μέρος στη συνάντηση όλων των φορέων που σχετίζονται με την εποπτεία και τον έλεγχο των ηλεκτρονικών ΜΜΕ που οργάνωσε η Αυστριακή προεδρία τον Νοέμβριο στη Βιέννη. Βασικό θέμα ήταν και εδώ η τεχνολογική σύγκλιση. Επίσης το ΕΣΡ συμμετέχει ενεργά, για πρώτη φορά μέσα στο 1998 και από την 7η συνεδρίασή της και εφεξής, στην Επιτροπή Επαφών επί Θεμάτων ΜΜΕ του άρθρου 23α της Οδηγίας 97/36/ΕΚ μαζί με εκπρόσωπο του Υπουργείου Τύπου. Τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκε η Επιτροπή κατά τις τελευταίες συνεδράσεις της είναι: (i) το ζήτημα της εφαρμογής του άρθρου 3α (2) της οδηγίας 97/36/ΕΚ, που αφορά την άσκηση τηλεοπτικών δικαιωμάτων για τα γεγονότα μείζονος κοινωνικής σημασίας στα διάφορα κράτη-μέλη, θέμα ως προς το οποίο υπάρχει ήδη απόφαση της Επιτροπής της Ένωσης για τη Δανία, (ii) η παρακολούθηση της εφαρμογής των άρθρων 4 και 5 της ίδιας Οδηγίας που αφορούν τον τρόπο καταγραφής από τα κράτη μέλη των στοιχείων του χρόνου εκπομπής και των ποσοστών που αντιστοιχούν στις ταινίες ευρωπαϊκής παραγωγής, και (iii) οι επιπτώσεις της διαφήμισης και της τηλεαγοράς στους ανηλίκους, θέμα στο οποίο η Επιτροπή προσανατολίζεται προς τη διαμόρφωση σχεδίου προδιαγραφών κατ' εφαρμογή του άρθρου 16 της Οδηγίας.

Ειδικά πρέπει να μνημονευθεί η στενή επικοινωνία και ανταλλαγή επισκέψεων που εγκαινίασε το ΕΣΡ με την ομόλογή του Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, η οποία ιδρύθηκε και λειτούργησε κατά το 1998. Η στενή συνεργασία μαζί της αποτελεί άμεσο στόχο του ΕΣΡ, το οποίο και προγραμματίζει την καθιέρωση κοινών κατ' έτος συνεδριάσεων των δύο αρχών με σκοπό τον συντονισμό των ρυθμιστικών επεμβάσεων και ει δυνατόν και την αμοιβαία προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου.

ε. Συμμετοχή σε ημερίδες και συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό

Στο πλαίσιο των διεθνών του επαφών και σχέσεων σχέσεων το ΕΣΡ είτε με τον Πρόεδρο ή τον Αναπληρωτή Πρόεδρο είτε με ένα ή περισσότερα από τα μέλη του πήρε μέρος και εκπροσωπήθηκε σε σειρά διεθνών και εγχώριων συναντήσεων, συνεδρίων και λοιπών εκδηλώσεων όπως είναι ιδίως η συνάντηση του Ευρωπαϊκού Forum στο Ελσίνκι με θέμα «Τηλεόραση και ταινίες», η συνάντηση εργασίας του δικτύου των Μεσογειακών Ρυθμιστικών Αρχών στο Παρίσι με θέμα «Ρυθμιστικοί κανόνες για την καλωδιακή, δορυφορική και ψηφιακή τηλεόραση», το Τρίτο Διεθνές Συνέδριο «Μητρόπολις» στο Τελ-Αβίβ με θέμα «Μετανάστευση-ξενοφοβία-ρατσισμός», το Τηλεοπτικό Σεμινάριο που οργάνωσε η ΕΕ σε συνεργασία με την Αυστριακή προεδρία στη Βιέννη με θέμα «Τηλεοπτικά Μέσα και Αρχές» στα πλαίσια της Αυστριακής Προεδρίας της Ένωσης σε συνεργασία με την 10η Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής την 26.11.98, τα συνέδρια της EPRA που προαναφέρθηκαν κ.ά.

2. Επικοινωνία

α. Σχέσεις με τη Βουλή των Ελλήνων και το Υπουργείο Τύπου και ΜΜΕ

Το ΕΣΡ συνέχισε και κατά το παρελθόν έτος τη στενή του σχέση και συνεργασία με τους δύο βασικούς προϊστάμενους θεσμούς, με τους οποίους είναι άμεσα συνδεδεμένη η λειτουργία του: τη Βουλή των Ελλήνων και το Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Με τη Βουλή των Ελλήνων η επικοινωνία λαμβάνει χώρα αφενός με την εκ μέρους του Προέδρου του ΕΣΡ ενημέρωση του Προέδρου της Βουλής και αφετέρου με την τακτική πρόσκληση του Προέδρου του ΕΣΡ σε ακρόαση από την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, ενώπιον της οποίας εκθέτει τη δραστηριότητα του Συμβουλίου και απαντά στις ερωτήσεις των μετεχόντων στην Επιτροπή βουλευτών. Κατά το 1998 ο Πρόεδρος του ΕΣΡ προσεκλήθη σε τρεις συνολικά συνεδριάσεις της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας, ενώ εκλήθη μία φορά σε ακρόαση και από την Επιτροπή Δικαιοσύνης, Δημόσιας Διοίκησης και Δημόσιας Τάξης.

Εξ άλλου με το Υπουργείο Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης η επικοινωνία είναι συνεχής. Ο Πρόεδρος του ΕΣΡ ενημερώνει τακτικά τον προϊστάμενο Υπουργό για την πορεία του έργου του Συμβουλίου και συζητά μαζί του τα μείζονα προβλήματα του ραδιοτηλεοπτικού χώρου. Ειδική μνεία χρειάζεται η συνεργασία με το Υπουργείο κατά το διάστημα που προηγήθηκε της ψήφισης από τη Βουλή του σχεδίου νόμου γιά την παροχή συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, διάστημα κατά το οποίο το Συμβούλιο διοργάνωσε από κοινού με το Υπουργείο ημερίδα για το θέμα (βλ. ανωτ. υπό 1 γ), αλλά και διατύπωσε προς αυτό απόψεις επί πολλών σημείων του σχεδίου, μερικές μάλιστα από τις οποίες (έστω και αν όχι όλες στις οποίες το Συμβούλιο είχε επιμείνει σε γραπτό υπόμνημά του) έγιναν και περιεχόμενο του νόμου.

β. Επικοινωνία με άλλες αρχές και οργανισμούς

Καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου το ΕΣΡ διά του Προέδρου, του Αναπληρωτή Προέδρου και των μελών του προσκλήθηκε και πήρε ενεργό μέρος σε σειρά ημερίδων, συνεδρίων και γενικά εκδηλώσεων που αφορούσαν αμέσως ζητήματα απτόμενα του ραδιοτηλεοπτικού χώρου και της εποπτείας του και οργανώθηκαν από άλλες αρχές και οργανισμούς, με τους οποίους άλλωστε το ΕΣΡ διατήρησε συνεχή επαφή και είχε μαζί τους στενή συνεργασία. Ενδεικτικά αναφέρονται εδώ εκδηλώσεις οργανωμέ-

νες από τον Πρόεδρο της Βουλής σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, του Υπουργείου Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, την ΕΣΗΕΑ, του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (σε περισσότερες από μία εκδηλώσεις), του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, του Υπουργείου Μεταφορών, του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων κ.ά.

γ. Επικοινωνία με την κοινωνία των πολιτών

Κατά τη διάρκεια του 1998 το ΕΣΡ είτε διά του Προέδρου και του Αναπληρωτή Πρόεδρου του είτε δι' ενός ή περισσότερων μελών του πήρε μέρος με -τη μορφή γραπτών και προφορικών παρεμβάσεών του σε μεγάλο αριθμό ημερίδων, συνεδρίων και λοιπών εκδηλώσεων αφιερωμένων σε θέματα σχετικά με τον οπτικο-ακουστικό χώρο και τις ρυθμίσεις του, που διοργανώθηκαν από συλλόγους, Ιδρύματα και λοιπές ενώσεις πολιτών. Οι περισσότερες από τις εκδηλώσεις αυτές, που έγιναν κυρίως στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, ήσαν αφιερωμένες στην προστασία του παιδιού από την τηλεόραση καθώς επίσης και στο πρόβλημα της τηλεοπτικής παρουσίασης της βίας, θέματα ως προς τα οποία το ΕΣΡ αποδίδει μεγάλη σημασία στην άμεση επικοινωνία και συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών.

Η επικοινωνία του ΕΣΡ με την κοινωνία των πολιτών έγινε όμως και με άλλους τρόπους. Το Συμβούλιο συνέχισε και κατά το 1998 την προσπάθεια που είχε αρχίσει το προηγούμενο έτος και σχεδίασε νέα σύντομα τηλεοπτικά μηνύματα (σποτ), τα οποία προβλήθηκαν από τους τηλεοπτικούς σταθμούς ενημερώνοντας τους πολίτες για τις αρμοδιότητες και το έργο του ΕΣΡ ή κινώντας την προσοχή τους σε ειδικά ζητήματα σεβασμού αγαθών και αξιών προστατευόμενων από τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία. Πέρα από αυτό, το ΕΣΡ κατέβαλε συνεχή ειδική φροντίδα για την ενημέρωση του κοινού ως τις δραστηριότητές του, ιδίως με την καθ' όλη τη διάρκεια του έτους παραχώρηση εβδομαδιαίας συνέντευξης τύπου, με την παραχώρηση πολλών έκτακτων συνεντεύξεων σε εφημερίδες και περιοδικά και με τη συχνή (αν και για ευνόητους λόγους λελογισμένη) συμμετοχή και παρουσία μελών του σε τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές.

VI. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΟΥ ΕΣΡ

Στα επόμενα δίνεται η δυνατότητα σχηματισμού μιας συνοπτικής εικόνας των οικονομικών του ΕΣΡ κατά το παρελθόν έτος. Προηγείται ένας συνοπτικός πίνακας απολογισμού δαπανών 1998. Ο πίνακας αυτός δίνει την εικόνα του τελικού ετήσιου προϋπολογισμού (δηλαδή του προϋπολογισμού όπως διαμορφώθηκε μετά τις διενεργηθείσες μεταφορές δαπανών από κωδικό σε κωδικό σύμφωνα με τις ανακύψασες ανάγκες) ανά κωδικό δαπάνης σε άμεση σύγκριση προς τα ανά κωδικό πράγματι δαπανηθέντα χρηματικά ποσά. Σε μια τελευταία στήλη αναγράφεται το ανά κωδικό τελικό πλεόνασμα. Ακολουθούν σύντομες παρατηρήσεις, στις οποίες εξηγείται γιατί παρατηρήθηκαν τα βασικότερα από τα πλεονάσματα.

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ 1998

ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ
311	Βασικός μισθός εκτάκτων υπαλλήλων	7.000.000	0	7.000.000
321	Επίδομα χρόνου υπηρεσίας	3.000.000	0	3.000.000
323	Επίδομα οικογενειακών βαρών	1.000.000	0	1.000.000
325	ΑΤΑ και διορθωτικό ποσό αποδοχών εκτάκτων	5.000.000	0	5.000.000
351	Εισφορές στο ΙΚΑ	2.000.000	0	2.000.000
352	Λοιπές εισφορές	2.000.000	0	2.000.000
515	Αποζημίωση ή έξοδα κίνησης μελών Δ.Σ.	63.000.000	39.446.378	23.553.622
711	Εξοδα μετακίνησης πολιτικών υπαλλήλων	500.000	0	500.000
732	Εξοδα μετακίνησης λοιπών προσώπων	4.500.000	4.300.645	199.355
824	Τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες	1.000.000	712.544	287.456
831	Ύδρευση	500.000	0	500.000
841	Δημοσιεύσεις	2.000.000	818.300	1.181.700
843	Εκδόσεις και εκτυπώσεις	4.000.000	756.970	3.243.030
845	Δαπάνες δημοσίων σχέσεων	9.000.000	4.900.000	4.100.000
846	Οργάνωση συνεδρίων	3.000.000	2.060.000	940.000
851	Συντήρηση και επισκευή κτιρίων	4.000.000	3.760.000	240.000
864	Συντήρηση και επισκευή ηλεκτρονικού εξοπλισμού	2.000.000	1.907.000	93.000
869	Συντήρηση και επισκευή λοιπού εξοπλισμού	1.000.000	478.304	521.696

ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ	ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ
871	Αμοιβές φυσικών προσώπων	22.000.000	14.840.100	7.159.900
873	Αμοιβές νομικών προσώπων	3.000.000	1.860.000	1.140.000
879	Λοιπές αμοιβές	8.000.000	344.560	7.655.440
1111	Προμήθεια γραφικών υλών	1.500.000	894.000	606.000
1121	Προμήθεια βιβλίων και συγγραμάτων	3.000.000	414.000	2.586.000
1141	Προμήθεια υλικών μηχανογράφησης	300.000	224.200	75.800
1231	Προμήθεια ειδών καθαριότητας	400.000	176.233	223.767
1512	Καύσιμα θέρμανσης και δαπάνες κοινοχρήστων	800.000	0	800.000
1699	Λοιπές προμήθειες υλικών	1.500.000	1.042.000	458.000
1711	Προμήθεια επίπλων	5.500.000	4.800.000	700.000
1712	Προμήθεια συσκευών κλιματισμού	1.000.000	345.000	655.000
1713	Προμήθεια μηχανημάτων φωτοαντιγραφής	4.000.000	3.743.000	257.000
1722	Προμήθεια συσκευών παραγωγής ήχου και εικόνας	1.000.000	379.960	620.040
1723	Προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών	19.500.000	11.268.000	8.232.000
1729	Προμήθεια μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού	2.000.000	1.153.000	847.000
2659	Λοιπές εισφορές σε διεθνείς οργανισμούς	2.000.000	672.000	1.328.000
5173	Δαπάνες πλήρωσης θέσεων προσωπικού	5.000.000	0	5.000.000
	Σύνολο	**195.000.000**	**101.296.194**	**93.703.806**

Παρατηρήσεις επί του απολογισμού δαπανών

Όπως προκύπτει από τον πίνακα της προηγούμενης σελίδας, κατά το έτος 1998 οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες υπολείπονται σημαντικά από τις προϋπολογισθείσες. Όσον αφορά τα συνολικά μεγέθη, οι δαπάνες κάλυψαν το 52% του συνολικού προϋπολογισμού. Η σημαντική αυτή απόκλιση του προϋπολογισμού οφείλεται κυρίως στα εξής:

- στη μη διενέργεια δαπανών για αρκετούς κωδικούς δαπανών που σχετίζονται με θέσεις προσωπικού (κωδ. 311, 321, 323, 325, 351, 352 και 5173), λόγω της κατά τα ανωτέρω μη ολοκλήρωσης της διαδικασίας προσλήψεων, συνολικού ποσού 25 εκ. δρχ.
- στην κάλυψη αποζημιώσεων και εξόδων κίνησης των μελών του Συμβουλίου με ποσό που υπολείπεται του προϋπολογισθέντος κατά 23,5 εκ. δρχ. περίπου
- στην ύπαρξη πλεονάσματος στις αμοιβές φυσικών και νομικών προσώπων κατά 16 εκ. δρχ. περίπου (και εδώ ο βασικός λόγος είναι η καθυστέρηση των διαδικασιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται το ΕΣΡ)
- στην ύπαρξη πλεονάσματος από την προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών, ποσού 8,2 εκ. δρχ. περίπου (προμήθεια που επίσης σχετίζεται με την πρόσληψη προσωπικού).

Το υπόλοιπο του πλεονάσματος, ήτοι περίπου 21 εκ. δρχ., προκύπτει από θετικές αποκλίσεις σε 25 κωδικούς.

Αθήνα, 31 Μαρτίου 1999

Ο Πρόεδρος του ΕΣΡ
ΠΑΥΛΟΣ ΣΟΥΡΛΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ